

«Prøv å fakk skurken som gjemmer seg på Manhattan»

Om dobbel imperativ i norsk

Inga Margrethe Havelid

Masteroppgave ved Institutt for Lingvistiske og Nordiske
studier

UNIVERSITETET I OSLO

[09.11.2015]

«Prøv å fakk skurken som gjemmer seg på Manhattan»

Om dobbel imperativ i norsk

Inga Margrethe Havnelid

Masteroppgave i lingvistikk

Institutt for lingvistiske og nordiske studier

Universitetet i Oslo

Høsten 2015

© Inga Margrethe Havnelid

2015

«Prøv å fakk skurken som gjemmer seg på Manhattan»: Om dobbel imperativ i norsk

Inga Margrethe Havnelid

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne oppgaven er en korpusbasert undersøkelse av dobbel imperativ i norsk. Dobbelt imperativ er setninger med hvor et verb i imperativ følges av et annet verb i imperativ, med enten infinitivsmarkøren *å* eller konjunksjonen *og* som bindeord (i skrift). Denne konstruksjonen eksisterer synonymt med tilsvarende setninger hvor det andre verbet er en infinitiv, og det er denne som ses på som den normativt korrekte setningsformen.

Formålet med denne oppgaven er å kartlegge og beskrive de morfosyntaktiske egenskapene til dobbelt imperativ, samt å finne ut noe om hvor utbredt det er i skriftlige kilder. Datamaterialet kommer fra skriftspråkkorpuset Norwegian Corpus as Web, samt fra generelle websøk. Semantisk sett er dobbelt imperativ synonym med den tilsvarende konstruksjonen med infinitiv, men det kan kanskje tolkes litt annerledes pragmatisk, med noe sterkere imperativt innhold. Verbene som brukes i første posisjon i dobbelt imperativ stemmer overens med verb som typisk henger sammen med reanalyse, i tillegg til å stemme overens med verb som brukes i lange passiver, som muligens er et reanalysefenomen i norsk. De mest frekvente førsteverbene var *prøve*, *begynne* og *fortsette*, som alle er aspektuelle verb. Bruk av setningsadverbial ser ut til å være noe mer restriktivt i dobbelt imperativ enn i konstruksjonen med infinitiv, spesielt når det er snakk om adverb som bare modifierer det andre verbet i konstruksjonen. Jeg har forsøkt å gjøre greie for de syntaktiske egenskapene til dobbelt imperativ ved hjelp av LFG- analyse, og mener at det kan argumenteres for at dobbelt imperativ er eksempler på monoklausale komplekse predikater.

Forord

Det har virkelig vært en utfordring å jobbe med denne oppgaven, og jeg hadde aldri klart det uten all den hjelpen og støtten jeg har fått.

Først og fremst vil jeg takke veileder Helge Lødrup, både for å gi meg ideen til oppgaven, og for all hjelp og tilbakemelding.

Takk til Aida og Ragni for hyggelige stunder og konstruktive diskusjoner både på pauserommet og ellers.

Tusen takk til Anja og Nina, som virkelig var det for meg da jeg trengte det som mest. Dere har gitt meg ekstra energi og pågangsmot når jeg var sikker på at jeg ikke hadde noe igjen. Og takk til Marte, som til tross for vår vanskelige periode (eller hva vi nå skal kalle det) har stilt opp med akkurat de riktige ordene når jeg har trengt forståelse mer enn noe annet.

Og sist, men ikke minst, takk til mamma, pappa og Marta Elise for alle telefonsamtaler, middager, klemmer og oppmuntring.

Oslo, november 2015

Inga Margrethe Havnelid

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Formålet med oppgaven	1
1.2	Begreper og definisjoner	2
1.3	Struktur	3
2	Teori	4
2.1	Imperativt modus og infinitivkonstruksjoner i norsk.....	4
2.1.1	Imperativ	4
2.1.2	Infinitivkonstruksjoner	5
2.2	Å/og i norsk	6
2.3	Reanalyse og komplekse predikater	7
2.3.1	Reanalyse	7
2.3.2	Komplekse predikater	8
2.3.3	Reanalyse i verdens språk	10
2.4	Pseudokoordineringer	11
2.5	LFG og funksjonell struktur	14
2.5.1	Leksikalsk funksjonell grammatikk	14
2.5.2	Funksjonell struktur.....	15
2.5.3	Reanalyse i LGF	17
3	State of the Art	20
4	Metode.....	27
4.1	Forskningsspørsmål	27
4.2	Valg av metode	28
4.2.1	Innen teoretisk bakgrunn	28
4.2.2	Hvordan best besvare forskningsspørsmålene	28
4.3	Korpus	30
4.3.1	Korpuslingvistikk	30
4.3.2	Kort presentasjon av korpuset, Norwegian Web as Corpus.....	31
4.3.3	Talespråskorpus vs. skriftbaserte korpus	32

4.3.4	Hvor representativt er korpuset?	32
4.4	Kvalitativ metode	34
4.5	Datainnsamling.....	35
4.5.1	Kriterier	39
4.6	Databehandling.....	40
5	Resultater.....	42
5.1	Verb i første posisjon.....	42
5.1.1	Med preposisjoner	45
5.1.2	Frekvensen av verb i dobbel imperativ, standardkonstruksjonen og imperativ som helhet.	46
5.1.3	Verb i første posisjon som ikke opptrer i dobbel imperativ	51
5.2	Adverb	52
5.2.1	Adverb foran første verbet	52
5.2.2	Adverb før infinitivsmærke/ konjunksjon.....	54
5.2.3	Adverb etter infinitivsmærke/ konjunksjon.....	55
5.3	Verb i andre posisjon.....	55
5.3.1	Oppsummering	58
6	Analyse.....	59
6.1	Er dobbel imperativ en form for pseudokoordinering?	60
6.2	Dobbel imperativ som et reanalysefenomen	61
6.3	Verbal trekkongruens i LFG.....	62
6.4	F- struktur for standardkonstruksjonen.....	63
6.5	F- struktur for dobbel imperativ	64
6.6	Hvilke verb opptrer i første posisjon i dobbel imperativ?	66
6.6.1	Wurmbrands liste av reanalyserte predikater	67
6.6.2	Verbene i andre reanalysefenomen	67
6.6.3	Verb som opptrer i standardkonstruksjonen, men ikke med kongruens	71
6.7	Analyse av dobbel imperativ med adverb	72
7	Diskusjon.....	78
7.1	Er det tilstrekkelig grunnlag for å argumentere for monoklausalitet og reanalyse?..	78
7.2	Mulig motivasjon for kongruens	81
8	Oppsummering og konklusjon	82
8.1	Hvor utbredt er bruken av dobbel imperativ i norsk?.....	82

8.2	Hvilke verb kan opptre i første posisjon i dobbel imperativ?.....	83
8.3	Hvilke egenskaper skiller dobbel imperativ fra standardkonstruksjonen?	83
8.3.1	Henger dobbel imperativ sammen med reanalyse?	84
8.4	Konklusjon.....	84
	Litteraturliste	85
	Korpus	89
	Vedlegg	90

Figurer

Figur 1.	Informasjon i f- struktur.....	15
Figur 2.	F- struktur for «Hunden liker vafler»	16
Figur 3.	F- struktur til «Dette forsøkes å gjøres» (fra Lødrup 2014a: 382)	19
Figur 4.	F- struktur for eksempel (115).....	63
Figur 5.	F- struktur for «Slutt å klag» som komplekst predikat (enkleste versjon)	64
Figur 6.	F- struktur for «sørg for å velg Custom»	65
Figur 7.	F- struktur for «sørg for å velg Custom» som komplekst predikat.....	65
Figur 8.	F-struktur for «Begynn bare å vis deg» (som komplekst predikat)	74
Figur 9.	F- struktur for «Begynn bare å vis deg» (alternativ til komplekst predikat)	74
Figur 10.	F- struktur for «Bare fortsett å tenk litt».....	75
Figur 11.	F- struktur for «Ikke begynn å generaliser dette».....	76
Figur 12.	F- struktur for «Prøv å ikke selg den»	76

Tabeller

Tabell 1,	Verb i første posisjon	43
Tabell 2,	Antall ganger verb i imperativ opptre i NoWaC.....	47
Tabell 3,	Verb som opptre i første posisjon i standardkonstruksjonen	48
Tabell 4,	Følgeverb som opptre mer enn 10 ganger med kongruens.	56
Tabell 5,	De mest frekvente følgeverbene etter førsteverb	57

1 Innledning

1.1 Formålet med oppgaven

Det er en kjensgjerning at det er fenomen i språket vi bruker men som vi ikke er fullt ut klar over, eller ting vi sier som den normative grammatikken enten sier er feil eller aldri nevner. Dobbel imperativ kan sies å være et slikt fenomen i norsk. I følge den normative grammatikken skal vi bruke en infinitiv etter en imperativ i setninger som «Husk å avslutte opplastingen!» eller «Prøv å skaffe en slik brosjyre». Så hvorfor har det seg slik at man forholdsvis lett kan finne eksempler på denne typen setning med to imperativer etter hverandre? Setningene over er de normativt korrekte versjonene av eksempler på dobbel imperativ, nemlig «Husk å avslutt oppdateringen!» og «Prøv å skaff en slik brosjyre». Er man aktiv på sosiale medier er det sannsynlig at man vil komme over f.eks. statusoppdateringer med setninger som kanskje normativt ser feil ut, men som det går an å tenke seg er en refleksjon av denne personens språkssystem i fri utfoldelse (skrivefeil blir ikke slått så mye ned på, og dermed kan man skrive det som egentlig er naturlig). Et eksempel jeg selv har sett på Facebook var «Slutt og mas om likestilling», hvor det tilsynelatende er to skrivefeil, både ved bruken av konjunksjon i stedet for infinitivsmarkør, og imperativsform av *mase*.

Formålet ved denne oppgaven er å ta for seg fenomenet dobbel imperativ i norsk, både for å se om det virkelig er et utbredt fenomen, og om den ekstra imperative formen (der en normativt vil forvente en infinitiv) ikke bare er en skrivefeil, men egentlig uttrykk for en egen syntaktisk form i norsk.

1.2 Begreper og definisjoner

«Standardkonstruksjon» og «ikke- kongruerende infinitivskonstruksjon» brukes begge om samme setningstype, nemlig en et verb i imperativ etterfulgt av en infinitiv/ infinitivsfrase. Dette er den grunnleggende («normative») setningstypen.

Eksempler:

- (1) Prøv å synge!
- (2) Husk å sende brevet innen mandag.
- (3) Begynn å skrive på oppgaven.

«Dobbel imperativ» eller «kongruerende imperativskonstruksjon» er setningstypen som er hovedfokus i denne oppgaven. Den skiller seg fra standardkonstruksjonen ved at det andre verbet i setningen morfologisk sett ser ut som en imperativ. Det vil si at det er snakk om et verb i imperativ etterfulgt av en infinitivsmarkør, eller konjunksjon og et til verb i imperativ (ikke i infinitiv som en ville forventet). Jeg går ut ifra at de to konstruksjonene er synonyme.

Eksempler:

- (4) Prøv å syng!
- (5) Husk å send brevet innen mandag.
- (6) Begynn å skriv på oppgaven.

Infinitivsmarkør: brukes for subjunksjonen *å*. Jeg vil ikke kalle det en subjunksjon, da det ikke nødvendigvis blir brukt som det i dobbel imperativ (dette blir klarere lenger ute i oppgaven. Se seksjonen om *å/ og* i Teori).

Konjunksjon: brukes her for *og*, som jeg regner som lik med *å* i dobbel imperativ. Se seksjonene om *å/ og* i teorikapittelet.

Kongruens: begrepet «kongruens» brukes i denne oppgaven i sammenheng med «verbaltrekk-kongruens». Måten begrepet blir brukt på i sammenheng med fenomenet beskrevet i denne

oppgaven er litt annerledes enn den tradisjonelle bruken. Kongruens handler om at trekkene til et ord (target) styres av trekkene til et annet ord (trigger). I vanlig kongruens vil det være predikatet som kongruerer med argumentet, som *ego sum*. Den typen verbaltrekkongruens som det er snakk om her er annerledes ved at det er argumentet som kongruerer med predikatet. I LGF kan dobbel imperativ analyseres som monoklausale på f- strukturnivå, hvor trekkene opptrer på samme nivå dobbelt opp (og dermed kongruerer). Jeg følger Lødrup 2014a sin måte å bruke verbaltrekkongruens, se Teorikapittel del 2.5.3 og Analyse 6.3. for mer.

1.3 Struktur

Jeg kommer først til å gå gjennom den teoretiske bakgrunnen for oppgaven. Der vil jeg se på ulike fenomen som er relevante i omtalen av dobbel imperativ, og gi en rask forklaring av rammeverket for analysen, Leksikalsk Funksjonell Grammatikk. I kapittel 3 gir jeg en rask gjennomgang av litteratur hvor dobbel imperativ er nevnt i enten norsk og/ eller skandinavisk. I kapittel 4 vil jeg gå gjennom metoden for innsamling og opprydding av dataene, samt si en del om bruken av korpus og noe om bruken av intuisjon i grammatiske undersøkelser. I kapittel 5 går jeg systematisk gjennom resultatene fra korpusundersøkelsen, deretter vil jeg analysere resultatene i kapittel 6 og diskutere funnene i kapittel 7. Til slutt vil jeg gi en oppsummering og konklusjon av oppgaven i kapittel 8.

2 Teori

I dette kapitlet vil jeg først gå gjennom hvordan imperativt modus, infinitivkonstruksjoner og pseudokoordineringer fungerer i norsk, og litt om hvordan jeg vil behandle problemet rundt infinitivsmarkøren *å* og konjunksjonen *og*. Deretter vil jeg gå gjennom ulike emner som er relevante for analysen av kongruerende imperativkonstruksjon i kapittel 6, og diskusjonen i kapittel 7. Jeg vil fokusere på reanalyse og komplekse predikater, både generelt og konkret innen generativismen. Jeg vil også si litt om teorien om universalgrammatikk (innenfor generativismen), og til slutt gå gjennom det teoretiske rammeverket for oppgaven min, Leksikalsk Funksjonell Grammatikk (LFG), med spesiell vekt på den funksjonelle strukturen.

2.1 Imperativt modus og infinitivkonstruksjoner i norsk

2.1.1 Imperativ

Imperativ er et av to modus i norsk, og er en markert form som står i motsetning til indikativ. (Faarlund et. al, 1997:20). Imperativ brukes til å rette et direktiv til mottakeren, og brukes stort sett ved agentviske verb (men kan brukes med ikke- agentive verb i faste uttrykk. Se Faarlund et. al, 1997: 588). I en imperativsetning står som regel verbet på første plass, men noen ganger kan et adverbial komme foran, som i eksempel (8) under. (Endresen, Gram Simonsen og Sveen, 2000)

(7) Gå ikke over veien før bussen har kjørt!

(8) Ikke gå over veien før bussen har kjørt!

(For mer om imperativ i norsk, se Faarlund et. al, 1997 s. 587- 590)

2.1.2 Infinitivkonstruksjoner

Infinitivkonstruksjoner i norsk er en setningstype som alltid må være innføydd i en annen setning. Den er uten finitt verbal, men inneholder et verb i infinitiv, og har ikke noe fonologisk realisert subjekt¹. Man kan skille mellom infinitivkonstruksjoner som innledes med subjunksjonen (infinitivsmarkøren) *å* og infinitivkonstruksjoner uten subjunksjon.²

(9) Trygve ønskte å studere lingvistikk. (Enger & Kristoffersen, 2000: 268)

(10) Trygve lot Karin studere lingvistikk. (Enger & Kristoffersen, 2000: 268)

En infinitivkonstruksjon kan fungere som samme type setningsledd som en leddsetning med *at* (den kan for eksempel fungere som objekt).

Setningsadverbial som opptrer i infinitivkonstruksjoner er stort sett adverbial for sannhetsverdi og fokus (Faarlund et. al, 1997: 997). Nektingsuttrykk står vanligvis mellom subjunksjonen og infinitiven (Enger & Kristoffersen, 2000: 269), men kan også stå foran subjunksjonen. Ellers følger adjunkter og andre konstituenten de samme reglene som i setninger med finitt verbal.

(11) Jeg håper å kunne besøke dere (Faarlund et. al, 1997: 42)

(12) Dei hadde ingen grunn til ikkje å være glade (Faarlund et. al, 1997: 997)

(For mer om infinitivkonstruksjoner, se for eksempel Faarlund et. al, 1997 s. 994- 1006)

---

¹ Infinitivkonstruksjoner har PRO- subjekt (se Faarlund et. al, 1997: 998).

² Det er marginalt med syntaktisk forskjell på dem, med unntak av regler som har med plassering av adverb i forhold til infinitivsmarkøren å gjøre. Det viktige er at de ikke har finitt verbal, og ikke noe fonologisk realisert subjekt, og ikke kan stå alene. Se Enger & Kristoffersen 2000: 270

2.2 Å/og i norsk

Et av problemene en støter på når en skal se på et fenomen som dobbel imperativ i norsk (så vel som i skandinavisk som helhet) er hvordan man skal behandle infinitivsmarkøren/subjunksjonen *å* og konjunksjonen *og*. Dette er fordi det stort sett ikke kan sies å være noe skille mellom disse i talemålet, hvor begge artiklene uttales [o]. I tale forekommer det også en del hyperkorreksjon, hvor folk bruker såkalt leseuttale [o(:)g] for både konjunksjonen og infinitivsmarkøren. Det er klart når man ser på det skriftlige materialet i NoWaC, eller på for eksempel sosiale medier, at folk bruker «å» og «og» om hverandre, både i setningstyper som dobbel imperativ og i andre typer setninger.³ Ifølge Endresen (1995) er *å/og* polyseme i norsk, og det ikke er noe klart skille mellom dem i tale, verken fonetisk eller betydningsmessig. Han mener med andre ord at det bare er et ord [o] som representerer flere nært beslektede betydninger. Skillet i skrift kommer fra det norrøne skillet mellom *ok/at*, som man finner igjen i skriftlig svensk *och/att* og dansk *og/at*. (Endresen, 1995: 201) Et av argumentene hans for polysemien er at det i tillegg til den mellom *å* og *og*, finnes en parallell polysemi med [oso] (*også*) som kan byttes ut med [o] i alle sammenhenger (Endresen, 1995: 209). Videre forklarer Endresen hvordan det polyseme [o] trolig kommer fra den norrøne konjunksjonen *ok*, og at denne har fått utvidet betydning via grammatikaliseringsprosesser, og til slutt tatt over for infinitivsmarkøren *at* samtidig som den har beholdt funksjonen som konjunksjon.

Til tross for at det er vanskelig å argumentere for et klart skille mellom markørene vil jeg bruke de ulike skrivemåtene slik de blir brukt i datasettet, og i konstruerte eksempler kommer jeg til å bruke *å*. Dette er i hovedsak fordi jeg ikke ønsker å påvirke dataene unødvendig, det vil si at jeg ikke ønsker å forandre noe på eksemplene som ville vært nødvendig hvis jeg bare skulle brukt [o] som representant for både *å* og *og*. Jeg vil allikevel påpeke at jeg mener at det i de konstruksjonene jeg fokuserer på er snakk om ulike uttrykk for samme markør, men at jeg velger å gjengi eksemplene slik de er skrevet originalt.

---

³ Eksempler fra Facebookstatuser:
Å dette er en leder Norge stemte frem.
Slutt og mas om likestilling.

2.3 Reanalyse og komplekse predikater

Både reanalyse og komplekse predikater (og de to kombinert) er fenomener som det har vært forsket på mye de siste tiårene, innenfor flere lingvistiske teorier. Se blant annet Butt (1998, 2010); Wurmbrand (2001, 2014); Alsina (1996); Wiklund (2007) og referanser i deres verk.

2.3.1 Reanalyse

Reanalyse, også kalt restrukturering, er en term som brukes om flere ulike språklige fenomener. Det brukes gjerne om en prosess for språkforandring i syntaksen, hvor former omdisponeres til forskjellige konstituenten og kategorier (Matthews, 2014a og 2014b; Bybee, 2011). Termen kan brukes både om synkrone regler og diakrone språkendringer. Jeg kommer til å bruke termen slik den blir brukt av blant annet Lødrup (2014a) og Wurmbrand (2001) som en prosess hvor to verb i en biklausal struktur kombineres til et komplekst predikat i en monoklausal struktur.

Wurmbrand (2001) skriver om hvilke verb som typisk brukes ved reanalyse i verdens språk⁴. Hun viser til at det er bred enighet om en gruppe av «*core restructuring predicates*» (2001: 7) som går igjen i språk med ulike restruktureringseffekter. Disse gruppene er modalverb (*must, may, can, want, osv.*), bevegelsesverb (*come, go, return*), aspektuelle verb (*begin, continue, finish*) og kausative verb (*let, make*). Hun presenterer også en god del verb som er restruktureringsverb i noen språk, som tysk og nederlandsk, men bare mer eller mindre i andre språk, som japansk og italiensk (*try, forget, dare, osv.*). På den annen side viser hun også noen eksempler på verb som ikke regnes som restrukturerende i noen språk (*regret, assume, claim*), spesielt faktive og proposisjonale predikater.

---

⁴ Wurmbrand brukes termen *restrukturering*, men jeg bruker *reanalyse* for samme fenomen, også når jeg skriver om Wurmbrands teorier (med unntak av direkte sitat og Wurmbrands egne termer).

2.3.2 Komplekse predikater

Komplekse predikater kan defineres som enhver konstruksjon hvor to eller flere predikerende element alle bidrar til en samlet predikasjon (Butt, 2010: 3). Begge elementene tar med seg trekk inn i predikatet, og elementene kan enten være morfologiske eller syntaktiske. En kan også definere komplekse predikater som flerhodete predikater som består av flere enn ett grammatisk element, hvor hvert av disse bidrar med noe av informasjonen som vanligvis assosieres med frase- hoder (Alsina, Bresnan & Sells, 1997:1). Det er generelt enighet om at komplekse predikater kan skilles syntaktisk fra andre fenomen som kontroll- og løftingskonstruksjoner ved at de er monoklausale⁵ (Butt 2010, Wurmbrand 2014). I tillegg er et av de definerende trekkene ved komplekse predikater (som kommer av monoklausaliteten) at de kun tar ett sett syntaktiske argumenter, dvs. bare ett subjekt, direkte objekt osv. På en annen måte kan en si at det ikke er mulig for verbene i et komplekst predikat å ta hvert sitt subjekt. Komplekse predikater brukes også om fenomener som nomeninkorporering (se Butt, 2010: 3), men dette vil jeg ikke gå noe nærmere inn på, da det her bare er snakk om verb-verb predikater.

På en mindre formell måte kan en si at setninger med komplekse predikater er setninger med to verb som oppfører seg som om de bare har ett verb. Dette kan få utslag i en rekke ulike grammatiske fenomener som vanligvis bare er mulige ved setninger med ett verb (det vil si at hvis det er to verb som ikke hører sammen i et komplekst predikat vil disse reglene bare kunne fungere på ett av verbene, ikke begge). Her må det nevnes at når vi snakker om setninger med ett verb ser vi bort ifra hjelpeverb.

The central issue to be resolved is the nonisomorphy problem in complex predicates: a biclausal predicate- argument structure corresponds to a monoclausal syntactic structure, rather than to a syntactically expressed matrix verb with an embedded complement. (Butt, 1998: 73)

Hvorvidt et språk har monoklausale komplekse predikater eller ikke må testes på forskjellige måter i ulike språk ved hjelp av såkalte «transparency phenomena», syntaktiske prosesser som vanligvis opererer innenfor rammen av én setning med ett verb. Eksempler på slike fenomen/

---

⁵ Det finnes forskere, for eksempel Wiklund (2007) som opererer med biklausale komplekse predikater.

prosesser er klitikonklatring i romanske språk og lange passiver, som blant annet opptrer i germanske språk.⁶ I tillegg må man si at verbene i et komplekst predikat har samme tidsreferanse, og refererer til samme «event».

Klitikonklatring i spanske kausativer (eksempler fra Butt, 1998: 75)

(13) *La hice correr.*

her.ACC I-made run

‘I made her run.’

(14) *Le hice buscar las herramientas.*

her.DAT I-made seek the tools

‘I made her look for the tools.’

Det at klitikonene *la* og *le* står på førsteplass i setningen indikerer at setningen har gått gjennom reanalyse, slik at argumentene til andreverbet nå fungerer som argumenter for hele det komplekse predikatet. (Butt, 1998: 75- 76)

Lange passiver i norsk (1), og tysk (2)

(15) Dette forsøkes å gjøres (Lødrup 2014a: 380)

(16) *dass der Traktor zu reparieren versucht wurde* (Wurmbrand, 2001: 19)

that the tractor.NOM to repair tried was

‘that they tried to repair the tractor’

Termene «komplekst predikat» og «serieverb» brukes noen ganger om hverandre, og selv om de har mange likhetstrekk, og det i noen tilfeller kan være vanskelig å trekke en klar linje mellom dem, er det noen konkrete forskjeller. Aikhenvald sin definisjon av seriverbkonstruksjon er «*a sequence of verbs which act together as a single predicate, without any overt marker of coordination, subordination, or syntactic dependency of any sort*». (Aikhenvald, 2006: 1) Aikhenvald nevner flere typer konstruksjoner med doble verb i europeiske språk som ved første øyekast kan se ut som serieverb, men kommer med flere eksempler på hvorfor dette ikke er tilfelle, blant annet at disse konstruksjonene vanligvis er

---

⁶ «The typical properties attesting to the transparency or lack of clause boundedness of certain infinitives in Romance is *clitic climbing*, *object preposing*, and *auxiliary switch*; the main transparency properties in Germanic are *long distance scrambling*, *long passive*, and *verb raising*. » (Wurmbrand 2001: 7)

begrenset i henhold til modus, polaritet, tempus og aspekt. (Se 2006: 45-46) Slikt sett kan man si at seriverb er en type komplekse predikater, men at komplekse predikater ikke nødvendigvis er serieverb.

2.3.3 Reanalyse i verdens språk

Hvis en antar at det finnes en universell grammatikk kan en tenke seg at det finnes én «reanalyse- parameter», men Susi Wurmbrand (2014) mener at det er for enkelt å se på det på den måten, og at reanalyse må deles opp i to typer, som hun kaller *voice restructuring* og *size restructuring*. Wurmbrand (2014) bruker data fra 23 ulike språk for i sin gjennomgang av reanalysefenomenet, og forsøker å lage et typologisk rammeverk for variasjonen innen fenomenet.

Concretely, I argue that the cross- linguistic diversity of restructuring is derived from the existence/ absence of a special *voice* head and the location, A vs. A' - status and featural composition of the target position of scrambling and clitic movement.
(Wurmbrand, 2014:1)

I følge Wurmbrand (2014) kan språkene hun har arbeidet med klassifiseres inn ulike grupper basert på hvorvidt de tar i bruk ulike restruktureringskriterier og ulike semantiske og strukturelle egenskaper. Hun legger altså vekt på at reanalyse ikke er et enhetlig fenomen, og de ulike gruppene av språk reflekterer denne ulikheten. Det er for eksempel ikke slik at et språk med reanalyse behøver å ha både lang passiv og klitikonklating, men de kan ha det. I tillegg kan for eksempel tidsløse infinitiver spille en rolle i hvordan reanalysefenomener oppfører seg i ulike språk. For en full tabell av alle reanalysegruppene se Wurmbrand 2014: 3, og for mer om forskjellen på *voice restructuring* og *size restructuring*, se Wurmbrand 2014: 6.

2.4 Pseudokoordineringer

Dobbel imperativ kan ved første øyekast se ut som pseudokoordineringer, og der de nevnes er det tradisjonelt i forbindelse med disse (hvis de nevnes i det hele tatt er det som oftest som en form for pseudokoordinering, for eksempel Teleman et.al. (1999) (jfr. State of the Art). Fordi jeg i denne oppgaven jobber ut ifra antakelsen om at dobbel imperativ og pseudokoordineringer ikke nødvendigvis er samme fenomen er det nødvendig med en gjennomgang av norske pseudokoordineringer for å se hvordan disse fenomenene eventuelt kan skilles fra hverandre.

Pseudokoordineringer ser ut som vanlige koordineringer av to verbfraser, hvor det andre verbet har de samme morfosyntaktiske egenskapene (formen) som det første. Formelt ser konstruksjonen helt lik ut som vanlige verbforbindelser, men verbene er ikke likestilte. I følge Faarlund et. al, 1997 (s.534) har det første verbet fått en avbleket betydning og ser ut til å være på vei til å bli grammatiske hjelpeverb. Verbene i en pseudokoordinering bindes sammen med konjunksjonen *og*, bortsett fra i noen dialekter hvor konjunksjonen kan droppes helt (se Faarlund et. al, 1997: 535).

Pseudokoordineringer skiller seg syntaktisk fra vanlige koordineringer blant annet når det gjelder negering og spørsmål. I en pseudokoordinering kan man ikke negere begge verbene. (Eksempler fra Faarlund et. al, 1997: 534)

- (17) Barna sitter og skriver
- (18) Barna sitter ikke og skriver
- (19) *Barna sitter ikke og skriver ikke.

Verbene kan heller ikke bytte plass uten at setningen får en annen betydning. *Barna sitter og skriver* betyr ikke det samme som **Barna skriver og sitter*. (I motsetning til *Barna tegner og skriver*, *Barna skriver og tegner*.) (Faarlund et. al, 1997: 535)

Ved spørsmålsforming vil det andre verbet komme sist, og subjektet på andre plass, i motsetning til i en vanlig koordinering, hvor hele verbforbindelsen kommer foran subjektet. (Eksempler fra Faarlund et. al, 1997: 534)

- (20) Tegner og skriver barna?

- (21) Sitter barna og tegner?
(22) *Sitter og skriver barna?

Pseudokoordineringer forekommer bare ved en liten gruppe verb, blant annet positurverb som *sitte* i eksemplene over. Lødrup (2002) deler disse verbene inn i tre grupper, hvor den første gruppen inneholder positurverb (*sitte, stå*), bevegelsesverb (*komme, gå*), verb for å innta en stilling/posisjon (*legge seg, sette seg*), verbet *være* (i betydningen «være på en plass») og kommunikasjonsverb som *ringe*. Den andre gruppen utgjøres av verb som uttrykker aspektuell informasjon, hvor hovedmedlemmet er verbet *drive*. Den tredje gruppen består bare av verbet *ta*. (Dette verbet har også sin egen paragraf i Faarlund et. al, 1997, se s. 535).

Lødrup (2002, 2014b) mener at ikke alle pseudokoordineringer har samme grammatiske konstruksjon. Han mener at de fleste av dem er biklausale kontroll- eller løftingskonstruksjoner (biklausale underordningssetninger), mens pseudokoordineringer med verbet *ta* må analyseres som monoklausale komplekse predikater. Han går gjennom en rekke argumenter for hvorfor disse må skilles fra hverandre (med fokus på gruppe 1 for enkelhets skyld), og disse kan muligens brukes for å teste om verbene som opptrer i dobbel imperativ må ses på som pseudokoordineringer eller reanalyserte monoklausale komplekse predikater (se Lødrup 2014b: 379- 380). Det første argumentet er at verbene i konstruksjonen ikke kan ha uavhengig tidsreferanse ved reanalyse, men dette går fint i pseudokoordineringer. I eksempel (23a), som er en pseudokoordineringer med verbet *sitte*, er det første verbet i presens og det andre i fremtid, mens en tilsvarende setning med verbet *ta* blir ugrammatisk.

- (23) a. ... sitter og skal holde kurs de neste tre timene (Lødrup, 2014b: 379)
b. *Jeg tar og skal holde kurs de neste tre timene

Det andre argumentet gjelder hvorvidt et adjunkt kan modifisere hvert av verbene i konstruksjonen av gangen, som det kan i pseudokoordineringer, eller om det modifiserer hele det komplekse predikatet, som i reanalysesetninger.

- (24) Da er det alltid en som sitter og ikke har det bra. (Lødrup, 2014b: 380)

Det tredje argumentet er at verbene i reanalysesetninger oppfører seg som en helhet når de utsettes for syntaktiske regler som gjelder for predikater, som passiv og «the presentational

focus construction». I pseudokoordineringer kan disse reglene gjelde for et av verbene uten å påvirke det andre.

(25) Lillebror sitter i stolen og blir matet. (Lødrup, 2014b: 380)

Det siste argumentet er at de to verbene i en reanalysesetning utgjør ett predikat som tar ett sett syntaktiske argumenter. Det vil si at det er umulig i en slik setning å ha to ulike subjekt, et for hvert av verbene. Dette går an i pseudokoordineringer, som i eksempel (26) under, hvor det formelle subjektet *det* er subjekt for det første verbet (*sitter*), mens *en mann* er subjekt for det andre verbet (*leser*).

(26) Det sitter en mann her og leser en bok. (Lødrup, 2014b: 380)

En annen ting som er vel å merke seg ved pseudokoordineringer er at kongruensen er obligatorisk. Lødrup eksemplifiserer dette ved å vise forskjellen på kongruens ved lange passiver i norsk, hvor et av verbene kan ha morfologisk passiv mens det andre står i perifrastisk passiv, som i eksempel (27), mens en tilsvarende pseudokoordinering blir ugrammatisk, som i eksempel (28).

(27) Viktige stridsspørsmål blir unnlatt å presiseres. (Lødrup, 2014b: 373)

(28) *Men det blir sittet og produseres. (Lødrup, 2014b: 374)

I den lange passiven er det trekket [+passiv] som kongruerer, ikke nødvendigvis infleksjonsformen, mens det er selve bøyningsformen som kongruerer i pseudokoordineringer. En kan si det på en annen måte ved at i en pseudokoordinering beholder det andre verbet sitt morfosyntaktiske innhold, mens dette ikke er tilfelle i reanalysesetninger. (Lødrup 2014b: 380- 381)

Hvis dobbel imperativ er en type pseudokoordinering vil man i første omgang forvente at kongruensen i konstruksjonen er obligatorisk. Dette er uavhengig av hvilken type pseudokoordinering det er snakk om. Hvis det ikke er snakk om reanalysetypen vil vi også måtte forvente at verbene kan ha ulik tidsreferanse, at adjunkter kan modifisere ett av verbene av gangen, og at verbene i en pseudokoordinering kan ha hver sine (uavhengige) syntaktiske argumenter.

2.5 LFG og funksjonell struktur

2.5.1 Leksikalsk funksjonell grammatikk

LFG er en teori innenfor den generative grammatikken som legger særlig vekt på det leksikalske nivået i språk. Her ser man på leksikon som en integrert del av språkssystemet, og legger særlig vekt på den grammatiske informasjonen i enkeltord. Falk (2001:1) skriver at det grunnleggende elementet for LFGs tilnærming til syntaks er at noen av antagelsene i transformasjonsgrammatikk er uforenlige med søken etter en teori om universalgrammatikk. LFG er altså en generativ teori hvis mål er, som andre generative teorier, å finne ut så mye som mulig om menneskers språkevne og universalgrammatikk. Teorien om universalgrammatikk stammer fra Chomskys tidligste verk, som *Aspects on the Theory of Syntax* (1965). Hovedideen bak det som senere skulle bli teorien om UG er det såkalte «poverty og the stimulus» argumentet, som sier at barns språkevner umulig kan komme bare fra omgivelsene, men må ha en medfødt komponent. UG har etter hvert blitt en viktig del av den generative syntaksen, hvor man tenker seg at språkevner i første omgang baserer seg på et sett av kjerneprinsipper som eksisterer i hjernen/ sinnet til hvert enkelt menneske. Disse kjerneprinsippene er de samme for alle språk hvis man går dypt nok ned på et abstrakt nivå. Forskjellen på ulike språk kan da sies å komme av hvilke valg det har tatt mellom ulike variabler, som man kaller parametere (Cook & Newson, 2007: 8-9).

LFG er en ikke-transformasjonell lingvistisk teori som går ut i fra at den beste måten å beskrive språkssystem på er gjennom parallelle strukturer som representerer ulike aspekt ved lingvistisk organisasjon og informasjon som relateres til hverandre ved hjelp av funksjonelle begrensninger. (Dalrymple, 2001:1) Det vil si at grammatiske funksjoner som subjekt og objekt er teoretiske primitiver, og man regner med at slike abstrakte grammatiske funksjoner er til stede i alle språk, uavhengig av hvor ulik overflatestruktur de måtte ha (Dalrymple, 2001). I LFG er det et klart skille mellom morfologi og syntaks, men disse interagerer med hverandre. De parallelle strukturene det er snakk om over er konstituentstruktur (c- struktur), funksjonell struktur (f- struktur) og argumentstruktur (a- struktur). Det er disse det vil

fokuseres på her, men det må også finnes et semantisk representasjonsnivå, og det er mulig å tenke seg andre representasjonsnivå, for eksempel for informasjonsstruktur (Lødrup, 2011:141). I konstituentstrukturen er hele ord den minste enheten, mens ordenes indre morfologiske struktur representeres i den funksjonelle strukturen. Det er som sagt den funksjonelle strukturen som er fokus for analysen i kapittel 6.

2.5.2 Funksjonell struktur

F- struktur kan ses på som et abstrakt nivå i språkssystemet tilsvarende det man ville kalt «dypstruktur» i transformasjonsgrammatikk. Det vil si at den representerer den abstrakte funksjonelle syntaktiske organiseringen av en setning, og man kan si at den brukes for å fremstille grammatisk informasjon som er av annen type enn informasjonen i c- strukturen (representert via syntaktiske trær) (Dalrymple 2001, Falk 2001). F- struktur representeres vanligvis i en tabell av attributter og verdier, som i figur 1.

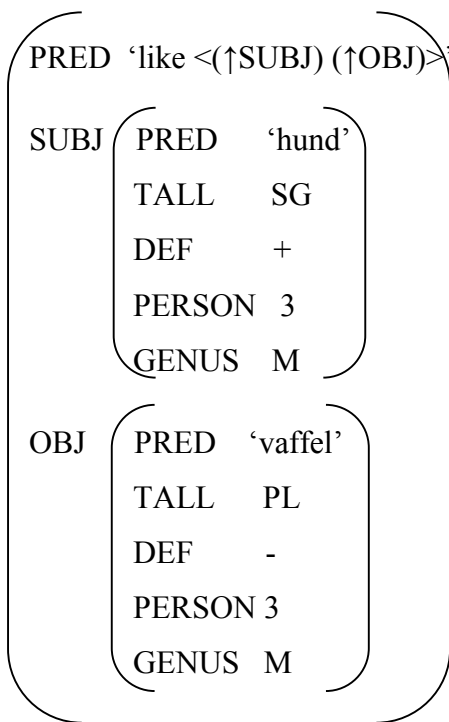
Figur 1. Informasjon i f- struktur

Attributt 1	Verdi 1
Attributt 2	Verdi 2

Attributtene kan være grammatiske funksjoner som subjekt eller objekt, eller morfosyntaktiske kategorier som tempus og tall. Verdiene spesifiserer informasjonen i attributtene, og kan være enten symboler for morfosyntaktiske trekk (eks: for attributtet TALL kan man ha verdien SG), eller man kan ha en ny f- struktur som i SUBJ- attributtet i figur 2.

Attributtet PRED står for predikat. Verdien til PRED er alltid et komplekst semantisk symbol (Lødrup, 2011: 142), for eksempel den semantiske grunnformen⁷ til et verb pluss en forenklet argumentstruktur, som for verbet *liker* i f- strukturen under.

Figur 2. F- struktur for «Hunden liker vafler»

LGF opererer med et sett betingelser innen f- strukturen kalt velformethetsregler, som skal forsikre at f- strukturen ikke har for mange eller for få argumenter, og at ingen attributter har mer enn én verdi. Betingelsene kalles *Completeness*, *Coherence* og *Uniqueness*⁸. (For en gjennomgang av prinsippene, se Falk 2001: 60- 64 og Dalrymple 2001: 35- 39)

Et av de viktigste prinsippene innen LFG er «the lexical integrity principle»:

«Morphologically complete words are leaves of the c- structure tree, and each leaf corresponds to one and only one c- structure node.» (Falk, 2001: 26)

Det vil si at syntaktiske regler ikke kan virke på morfologisk struktur, slik at man i LFG ikke ser for seg at det finnes regler eller prosesser som kan sette sammen ord eller flytte deler av

⁷ Man bruker som oftest siteringsformen til PRED i f- strukturen, og dette må ses på som en forkortelse for den semantiske representasjonen.

⁸ Også kalt «Consistency Condition». Se Dalrymple, 2001: 39.

ord i konstituentstrukturen (Dalrymple 2001: 84). De morfosyntaktiske egenskapene til ord er representert i f- strukturen, slik at hvis en ser på fenomener som involverer interaksjon mellom morfologi og syntaks må man bruke f- struktur for å forklare disse.

2.5.3 Reanalyse i LFG

I LFG ser man for seg at reanalyse ikke nødvendigvis er representert i c- strukturen, men derimot i f- strukturen og argumentstrukturen. Alsina (1996) skriver om kausativer i romanske språk, som er typiske eksempler på monoklausal reanalyse. Blant annet blir kasus på objektet i en kausativ (the object causee) bestemt av baseverbet, ikke kausativ verbet, og i noen språk kan kausativkonstruksjonen passiviseres, som vil si at baseverbets objekt blir til subjekt i den passive kausativsetningen. Disse fenomenene er svært vanskelig å forklare hvis en ikke regner med at konstruksjonen er monoklausal (Alsina 1996: 186- 188).

Eksempel fra katalansk⁹ (Alsina, 1996: 185):

- (29) a. El nen treballa molt.
          ‘The boy works very much’
      b. Fas treballar molt el nen
          you make work much the boy
          ‘You make the boy work very much’

Eksempler på passiv kausativ i katalansk (Alsina, 1996: 187):

- (30) a. L'alcalde ha fet enderrocar el pont per un especialista.
          the mayor has made demolish the bridge by a specialist
          ‘The mayor had the bridge demolished by a specialist.’

---

⁹ Beskrivelse av eksemplene: «The logical subject of *treballar* is realized as a grammatical object in (1a), but is realized as an object in the causative construction (1b). Thus the same argument is realized as a subject in one case and as an object in the other.» (Alsina, 1996: 185)

- b. El pont ha estat fet enderrocar per un especialista.
 the bridge has been made demolish by a specialist
 ‘The bridge has been caused to be demolished by a specialist.’

Et av de viktigste elementene i forklaringen hans på dette er at det kausative predikatet ikke er et komplett predikat i a- strukturen, og at det av denne grunn må slås sammen med et annet predikat. Så når et ukomplett kausativt predikat etterfølges av en infinitiv vil disse slås sammen til et komplekst predikat i a- strukturen¹⁰ (Alsina, 1996: 185- 188).

- (31) ‘cause <agens patiens <...[ ]...>>’
 (32) ‘cause- work <agens patiens <agens>>’

Lødrup (2014a) bruker den samme typen analyse som Alsina for lange passiver i norsk, og illustrerer hvordan reanalyse kan opptre på f- struktur nivå. Lødrup mener i likhet med Alsina at det første verbet i et komplekst predikat ikke har en komplett a- struktur. I eksempelet under (fra Lødrup, 2014a: 380) har verbet *forsøke* en åpen argumentfunksjon som fylles av det andre verbets argumentfunksjon.

- (33) Dette forsøkes å gjøres.

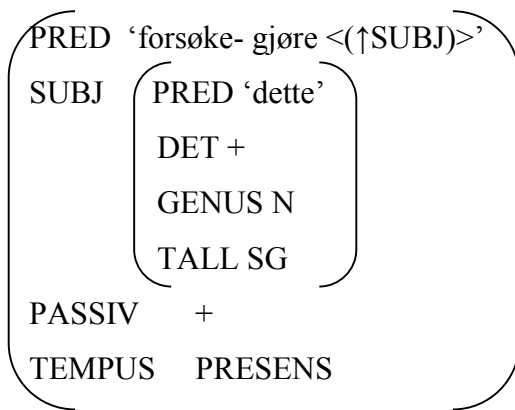
Argumentfunksjon til *forsøke*: ‘forsøke <agens <...>>’

Argumentfunksjon til det komplekse predikatet *forsøke å gjøre*: ‘*forsøke- gjøre* <agens <agens patiens>>’

---

¹⁰ Alsina bruker en litt annen formalisme, med P-A for proto- agens og P-P for proto- patiens. Jeg har brukt vanlige semantiske roller i eksemplene for enkelhetens skyld. Se Alsina (1996) s.185- 188 for originaleksemplene og forklaringen av dem.

Figur 3. F- struktur til «Dette forsøkes å gjøres» (fra Lødrup 2014a: 382)¹¹

¹¹ Den originale f- strukturen i Lødrup 2014a: 382 er noe mer forenklet.

3 State of the Art

Kongruerende imperativsetninger, tradisjonelt kalt dobbel imperativ, er et fenomen som det er skrevet svært lite om på norsk. Fenomenet finnes også på svensk og dansk, men har der tradisjonelt blitt omtalt som en pseudokoordinering om det har blitt nevnt i det hele tatt. De tradisjonelle tilnærmingene er her representert av den norske og svenske referansegrammatikken. Alle de nyere kildene, inkludert den danske referansegrammatikken fra 2011, mener at dobbel imperativ bør ses på som reanalyse.

Norsk Referansegrammatikk (1997) og Svenska Akademiens Grammatik (1999)

Dobbel imperativ er ikke nevnt ved navn i *Norsk Referansegrammatikk*, men kongruens i imperativsetninger nevnes i forbindelse med «se å...»- konstruksjonen. Dette er også det eneste stedet det står spesifikt om verb i imperativ etterfulgt av en infinitiv.

«Verbet se brukes også i imperativiske utsagn med en etterfølgende infinitivkonstruksjon (jf. 7.2.6):

Se å spise opp maten din!

Se å komme deg ut av huset, Snekkern, sa Ellinor (...)

Koordinerte former kan også forekomme: *Se og spis opp maten din!*» (Faarlund et. al. 1997: 589)

Kongruensen nevnes altså bare i en bisetning, og da i forbindelse med en spesifikk konstruksjon.¹² Det kalles imidlertid ikke dobbel imperativ, og må mest sannsynlig ses på som en pseudokoordinering (se Vindenes, 2013), men dette er det nærmeste vi kommer fenomenet i Faarlund et. al. (1997).

---

¹² Merk at det er skrevet med konjunksjon når det er et eksempel på kongruens, mens infinitivsmarkøren er brukt i eksemplene uten kongruens.

Svenska Akademiens Grammatik (s.709, bind 4) definerer dobbel imperativ som en konstruksjon med underordnet infinitivsfrase hvor det underordnete leddet kan samsvare med det første uten *och*, (i tillegg til setninger med *och*) som i eksemplene:

- (34) Försök lyft stenen!
- (35) Försök inte sätt dig på henne!
- (36) Sluta drick kaffe med oss över hovud taget!
- (37) Våga väg dig!

Dobbel imperativ blir beskrevet som et «*vardagligt stilvärde*» som for det meste forekommer i talespråket. Det er vel å merke seg at fenomenet omtales som en pseudokoordinering, som kun skiller seg fra andre pseudokoordineringer ved at den også kan opptre uten konjunksjon. Det vil si at dobbel imperativ brukes som navn for en spesiell type pseudokoordinering som opptre uten konjunksjon, men de tilsvarende setningene med konjunksjon beskrives nærmere i paragraf 20, hvor det blant annet står

Verb som anger början eller slut på aktionen liksom verb som anger strävan efter eller avstående från aktionen (...) kan ingå i pseudosamordning. Konstruktionen är vanligast i imperativ och förekommer mest i talspråk (Hovudsatser §33: e). (Telemann et. al. 1999: 907)

Eksempler er:

- (38) Sluta och skrik! Jfr. Sluta (att) skrika)!
- (39) Försök och kom i alla fall! Jfr. Försök att komma!

Grammatik over det Danske Sprog (2011) Hansen og Heltoft

Den danske referansegrammatikken er både nyere og mer teoribundet enn både den norske og den svenske. Hansen og Heltoft bruker konstruksjonsgrammatikk som utgangspunkt for sin analyse av danske språkfenomener, noe som gjør at deres analyse av dobbel imperativ (og pseudokoordineringer) noe annerledes eldre analyser.

Hos Hansen og Heltoft faller disse språklige fenomenene (blant andre) inn under det de kaller kongruenskonstruksjoner (se s.979 i Hansen & Heltoft, 2011). De definerer

kongruenskonstruksjoner som «*en karakteristisk forbindelse af to verber som kongruerer mht. fleksivisk form*» (Hansen & Heltoft, 2011: 979).

Eksempler fra s. 979:

- (40) katten lå og sov
- (41) så tog jeg et løg og hakkede
- (42) hent en avis og læg under

De påpeker at det her ikke er snakk om underordning, men en forbindelse mellom to eller flere i uttrykket likestilte verber (Hansen & Heltoft, 2011: 980). Kongruenskonstruksjonen omfatter alle verbformene i dansk, både finitte og infinitte, i alle tempus og modus

Hansen og Heltoft går enda lengre enn å samle det som tidligere er delt opp i ulike fenomener under ett, for de mener også at kongruenskonstruksjonen i dansk er et «særtilfelle» av seriverbkonstruksjon. De argumenterer med at verbene som kan inngå i konstruksjonen ikke danner en setningskjede ved styring, men ved hjelp av grammatikalisering av trekk som angir syntaktisk likhet mellom leddene i kjeden. Både kongruens og syntetisk forbindelse med konjunksjonen og er slike grammatikaliserte trekk i dansk. (Hansen & Heltoft, 2011: 980) eksemplene under er for øvrig pseudokoordineringer, som er en del av kongruenskonstruksjonen.

- (43) a. Sid ikke der og sov!
- b. Han sidder der og sover.

Dobbel imperativ forklares av Hansen og Heltoft som en setningskjede med to verb hvor det første står i infinitiv og den etterfølgende infinitiven omtolkes til imperativ (s. 1004). Denne omtolkningen skjer i overensstemmelse med reglene for kongruenskonstruksjonen, og skiller seg fra de andre typene ved at «*kongruensen synes at være noget rent formelt.*» Det vil si at den er semantisk, men ikke stilistisk, synonym med tilsvarende imperativsetninger med at-infinitiver. (Hansen & Heltoft, 2011:1008)

- (44) a. prøv at mærke
- b. prøv og mærk

Hansen og Heltoft mener at kongruenskonstruksjonen er i ferd med å spre seg i dansk via imperativ (de kaller imperativ for «ekspansjonsområde» for kongruenskonstruksjonen). De påpeker også at dette er et utbredt talespråklig fenomen, men at de tviler på om det finnes noe særlig med skriftlige belegg.

Eksempler:

(45) hold op og råb så højt

(46) gener jer endelig ikke for og ta vores pladser

Poenget er at kongruensen i dobbel imperativ forekommer med andre verb enn de i kongruenskonstruksjonen, som er det man gjerne ellers kaller pseudokoordineringer. Ved pseudokoordineringene forekommer kongruensen i alle former, men i dobbel imperativ er det snakk om kongruens som bare virker på verb i infinitiv. Derfor er også dobbel imperativ (eller imperativkjeder som Hansen og Heltoft kaller det) «det hyppigst forekommende område for kongruenskonstruktionen» (s. 1005), fordi en da får alle verbene som kan opptre i pseudokoordineringer pluss de som opptre i dobbel imperativ med kongruens. Så de ser altså ut til å mene at dobbel imperativ (imperativkjeder) er et noe annet fenomen enn resten av «kongruenskonstruktionen», men de bruker allikevel det samme begrepet om dem.

Anna Lena Wiklund (2007) The Syntax of Tenselessness

Wiklund (2007) skriver om det hun kaller TMA- kopierende¹³ konstruksjoner i *The Syntax of Tenselessness*. Hun mener setningene under, (47) til (49), alle er eksempler på denne typen konstruksjon, og på fenomenet hun kaller kopiering.

Eksempler¹⁴:

(47) Han försökte o skrev ett brev

PAST   PAST

(48) Han hade kunnat skrivit

PPC   PPC

---

¹³ TMA står for tempus, modus og aspekt

¹⁴ Wiklund bruker /o/ for både *och* og *att*, fordi de begge representeres av /o/ i svensk talemål (Wiklund bruker sin egen tale som utgangspunkt).

(49) Han satt o skrev dikter
PAST PAST

Alle setningene har tre grunnleggende egenskaper:

1. Verbene i en setning har identisk (infleksjons-) morfologi. Det andre verbet bøyes etter det første, men infleksjonen har ikke de samme semantiske egenskapene som på det første verbet.
2. Det er bare ett uttrykt subjekt i setningen, som hører til hovedfrasen.
3. Det er restriksjoner på hvilke verb som kan opptre i første posisjon i disse typene konstruksjon.

Alle tre setningstypene inneholder komplementering og har semantisk innholdsløs bøyning på det «underordnete»¹⁵ verbet. Wiklund skiller imidlertid mellom setningene ved å kalle (47) for TMA- kopierende konstruksjoner, (48) for partisippkopierende konstruksjoner og (49) for pseudokoordineringer.

Den TMA- kopierende konstruksjonen omfatter på svensk presens, preteritum, imperativ og perfektum partisipp. De har alltid et lenkende element /o/ mellom verbene (dette kan droppes hos noen talere, inkludert Wiklund selv), og setningene alternerer med standart infinitiver, dvs. at TMA- kopieringen i disse setningene ikke er obligatorisk. Hun mener dette er et fenomen som aldri har vært studert i detalj i svensk, men referer selv til *Svenska Akademiens Grammatik* hvor hun mener de snakker om fenomenet under betegnelsene «pseudosamordning», «dubbelimperativ» og «dubbel supinum». Partisippkopierende konstruksjoner skiller seg fra de TMA- kopierende ved at det bare er partisipp som kan kopieres, og ved at det ikke er mulig med konjunksjonselementet /o/. Pseudokoordineringer er akseptert som en del av skriftlig standardsvensk, og har også TMA- kopiering i presens, preteritum, imperativ og partisipp, og er lenket med komplementatoren /o/. Men i disse setningene er kongruensen obligatorisk (den alternerer ikke med *att*), og konstruksjonen innebærer positurverb (*sitta*), bevegelsesverb (*gå*), verbet *vara*, og verbet *ta*.

---

¹⁵ *Underordnet* står her i hermetegn fordi Wiklund mener at verbene det her er snakk om ikke nødvendigvis er underordnet.

Wiklund skriver litt om hvorvidt TMA- kopiering finnes i norsk og dansk i tillegg til svensk, og mener at det gjør det, men i mindre omfattende grad. Hun har eksempler på kopiering i imperativ og partisipp på norsk, men påpeker at det ser ut til å være mest utbredt i imperativ, som også er den eneste formen med TMA- kopiering i dansk. (Se Wiklund, 2007: 188- 190)

Wiklunds analyse er inngående, og hun konkluderer med at kopiering i svensk er en form for restruktureringseffekt, eller reanalyse. «The presence of inflection that is copied in what appears to be a cross- clausal fashion makes the construction type a candidate for an analysis in terms of restructuring.» (Wiklund, 2007:86)

Hun skriver at predikatene som opptrer med TMA- kopiering i svensk er identisk med de som typisk opptrer som restrukturerende predikater¹⁶, og at kopiering bare skjer ved det hun kaller «*tenseless infinitivals*». Det vil si at infinitivene som opptrer på andre plass i TMA- konstruksjonen ikke har noen egen tempusverdi, fordi det ikke kan være konflikt mellom de temporale egenskapene i hovedfrasen og den kopierende infinitiven. (Se s. 43-53 og tabell s.58). Wiklund argumenterer for en biklausal analyse av restrukturering, først og fremst på grunn av hennes analyse av /o/ som en komplementator, som hun mener vanskelig lar seg forklare i de monoklausale tilnærmingene. Hun mener at de monoklausale tilnærmingene ikke kan forklare hvorfor /o/ kan «merge» med TMA- kopierende verbfraser, men ikke med partisippkopierende verbfraser. (2007: 90)

Artikler av Helge Lødrup

Long Passives in Norwegian: Evidence for Complex Predicates. (2014a) og How can a verb agree with a verb? Reanalysis and pseudokoordination in Norwegian (2014b)

Dobbel imperativ nevnes i Lødrup (2002, 2014 a og b) i sammenheng med verbal trekkongruens og reanalyse i de overnevnte artiklene. Han mener at det finnes reanalyserte komplekse predikater i norsk, og skriver om både en type pseudokoordinering (med verbet *ta*), og såkalt lange passiver som eksempler på dette.

Lange passiver er setninger hvor et passivt verb etterfølges av en passiv infinitiv. Verbene kongruerer, men det er her snakk om valgfri kongruens, eller i det minste kongruens som kan

---

¹⁶ Wiklund sammenligner verbene med en liste av restrukturerende predikater i Wurmbrand (2001:7).

alternere med semantisk like ikke- kongruerende setninger. Det er det andre verbet i setningen som kan alternere mellom passiv og infinitiv, og det samme går ikke an med det første verbet.

Eksempler (Lødrup, 2014a: 371):

(50) Slike ting forsøkes/*forsøke ofte å gjøres

PASS PASS.INF

(51) Slike ting forsøker ofte å gjøre/gjøres

PASS INF

Lødrup baserer analysen sin på LFG, hvor denne typen reanalyse kan forklares ganske enkelt på f- strukturnivået. I en monoklausal f- struktur, som f.eks. den lang passiven «*Dette forsøkes å gjøres*», vil det kunne gå an at et trekk som opptrer to ganger (det vil si ett trekk ved begge verbene) vil kombineres til ett trekk i f- strukturen. Han bruker den samme typen analyse når det er snakk om pseudokoordineringer med verbet *ta* som førsteverb, men han skriver at denne typen pseudokoordinering skiller seg fra de andre typene, som han mener må analyseres som biklausale kontrollsetninger. (Lødrup, 2014b)

Lødrup skriver også at det er en iøynefallende hvordan mange av verbene som har trekkongruens i de lange passivene også opptrer med trekkongruens i aktive setninger.

Feature agreement in the active means that the second verb takes on the inflectional form of the first verb, instead of the expected infinitival form. The forms that participate in this process are the imperative, the perfect participle, and the finite forms present and preterite. (Lødrup, 2014a: 383)

Han mener at verbaltrekkongruens i alle aktive reanalysekonstruksjoner er det samme grammatiske fenomenet, og det samme fenomenet som lange passiver. Det vil si at både verbal trekkongruens i aktive former, og lange passiver (uavhengig av kongruens) er reanalyserte komplekse predikater. I denne sammenhengen bruker han eksempelsetninger med dobbel imperativ, presens partisipp og presens.

Eksempler (Lødrup, 2014a: 383):

(52) Så vennligst slutt å kveruler

(53) Har som regel klart å vært venner med ekser

(54) de forsøker å analyserer hva som skjer

4 Metode

4.1 Forskningsspørsmål

I dette kapitlet skal jeg presentere valg av metode for datainnsamling og analyse. Jeg vil gå spesielt inn på bruk av korpus, og presentere fordeler og ulemper ved dette. Jeg vil også gå inn på problemstillinger rundt det å bruke webtekster som kilde for språklige data.

FORSKNINGSSPØRSMÅL:

1. Hvor utbredt er bruken av dobbel imperativ?
2. Hvilke verb kan opptre i første posisjon i dobbel imperativ?
  - a. Har disse verbene spesifikke semantiske og/ eller syntaktiske egenskaper som gjør at de opptrer i dobbel imperativ?
3. Er det syntaktiske og/ eller semantiske/ pragmatiske forskjeller mellom dobbel imperativ og den tilsvarende ikke- kongruerende konstruksjonen?
  - a. Er det forskjell på hvordan adverb og preposisjoner opptrer i dobbel imperativ og standardkonstruksjonen
  - b. Henger dobbel imperativ sammen med reanalyse?

4.2 Valg av metode

Når man skal velge hvilke metode man skal bruke i et lingvistisk prosjekt er det flere faktorer som spiller inn, og det avhenger både av forskningsspørsmålene og teoretisk bakgrunn.

4.2.1 Innen teoretisk bakgrunn

Mitt teoretiske utgangspunkt er Leksikalsk Funksjonell Grammatikk (LFG).

LFG er en generativ teori, hvor det primære forskningsobjektet tradisjonelt sett har vært språkssystemet (gjørne kalt *competence*) i motsetning til språkbruk (*performance*). Som en konsekvens av dette har det vært vanligst å bruke introspeksjon, eventuelt kombinert med grammatikalitetstester, som metode innenfor generative teorier. Chomsky er en av dem som bruker dette, blant annet i *Aspects of the Theory of Syntax* (1965). Dette er hovedsakelig fordi man mener at språkbruk ikke speiler hvordan språkssystemet egentlig ser ut. De siste tiårene har generative grammatikere også gått mer over til å bruke korpus som kilde til språklige data, og ikke bare sin egen intuisjon, for eksempel Van Gelderen (2011). Dette er det flere grunner til, hvor noen er at det kan være vanskelig å gi sikre intuitive vurderinger, og at man ikke oppdager «åpenbare» fenomener i sitt eget språk. Korpus kan også brukes for å teste ut hypoteser og støtte opp om observasjoner man først har gjort ved hjelp av egen intuisjon, eller det kan også hjelpe en til å bli mer klar over sitt eget språkssystem.

4.2.2 Hvordan best besvare forskningsspørsmålene

Det første forskningsspørsmålet er hvor utbredt dobbel imperativ er, og siden et slikt spørsmål baserer seg på mengde må det besvares ved hjelp av kvantitative metoder. Fordelen med kvantitativ forskning er at man kan sammenligne store mengder data på en noenlunde enkel

måte. I lingvistikk er den enkleste metoden å bruke for denne typen spørsmål korpusanalyse, hvis man har et relevant korpus tilgjengelig. Korpus er databaser med store mengder søkbar språklig data. Korpusbasert forskning har flere fordeler, hvor den kanskje viktigste er reliabilitet. I motsetning til for eksempel introspeksjon, hvor det ikke er noen måte å teste dataene på nytt for en annen forsker, er korpusanalyser tilgjengelige for etterprøving. For å kunne svare på et spørsmål som «hvor utbredt er x» er det en fordel å kunne jobbe med et stort korpus som NoWaC, som har 700 millioner ord, fordi det kan la en avdekke mønster som ikke ville vært mulig om en kun hadde brukt sin egen introspeksjon (Baker, 2010), eller om man alene hadde samlet inn data ved hjelp av for eksempel intervjuer eller elisitering (da man ikke ville kunne fått like mye data i den tiden man har tilgjengelig). Det må imidlertid nevnes at tallene i denne undersøkelsen vil være påvirket av at det er skriftlige data, og at det da kanskje vil være mindre treff enn hvis en hadde hatt et tilsvarende stort korpus med muntlige data, fordi det er sannsynlig at det er et visst normativt press for standardkonstruksjonen uten kongruens til fordel for dobbel imperativ, ettersom det er standardkonstruksjonen som læres bort som den «korrekte» konstruksjonen.

Forskningsspørsmål 2 må også besvares ved hjelp av korpus, det vil si at svaret er å finne direkte i korpusdataene. Resten av spørsmålene (2a, 3, og 3a) er litt mer kompliserte, idet de handler om syntaks og semantikk, og dermed ikke kan svares på rent kvantitativt. Det er her LFG kommer inn som analyseverktøy, da det kan brukes for å gi en dyptgående forklaring av syntaktiske fenomen.

4.3 Korpus

4.3.1 Korpuslingvistikk

Korpuslingvistikk, slik vi kjenner den i dag med digitale databaser, er en forholdsvis ny disiplin med røtter på 1960- tallet. De fleste vil nok si seg enige i at korpuslingvistikk i hovedsak er et verktøy (Chafe 1998), som vil si at det lar seg inkorporere i de fleste teorier. Noen, som for eksempel Aarts (2002) mener at man må kunne kalle korpuslingvistikk for en egen disiplin, hvis studieobjekt er språkbruk, og som består av to gjensidig utelukkende metodologier, nemlig en korpusbasert og en korpusdrevet tilnærming. Den korpusbaserte tilnærmingen brukes for å teste eksisterende hypoteser, mens den korpusdrevne tilnærmingen bruker korpusdata for å forme nye hypoteser (Baker, 2010: 95). Den korpusdrevne tilnærmingen er gjerne det de forskerne som ser på korpuslingvistikk som en egen disiplin mener er den beste måten å drive forskning på, men korpusbasert forskning jo kan brukes som et metodologisk verktøy innen de fleste lingvistiske teorier.

Det er både fordeler og ulemper ved korpuslingvistikk, og ved det å bruke korpusdata som kilde for teorier. Chafe (1998) mener at de største fordelene ved korpus er at dataene stort sett består av naturlig språk (NB: dette gjelder talespråkskorpus) og at de er verifiserbare, siden et korpus er tilgjengelig for andre enn bare forskeren. Dette er i motsetning til for eksempel data fra introspeksjon som er så å si umulig å verifisere, da de er subjektive, og data fra ulike former for elisitering som ofte inneholder en god del oppfunnet data, og dermed noe unaturlige, setninger og talemåter. Chafe (1998) merker seg at det finnes en «mørk side» ved denne typen naturlig språk, nemlig at det da ikke lar seg gjøre å se på spesifikke fenomen uten å først måtte vente på at de kommer av seg selv. Dette gjøres opp for ved at det er interessant i seg selv å se hvor ofte et fenomen opptrer, eller hvorvidt det opptrer i det hele tatt i naturlig tale. Han mener også at hovedulempen med korpus er at dataene man får i stor grad vil være tilfeldige, som er grunnen til at korpuslingvistikk bør kombineres med en annen form for data, enten dette kommer fra introspeksjon, eksperimenter eller elisitering. Et annet problem ved korpus er at en ikke kan stille negative spørsmål til det, slik at det er vanskelig å vite hva man

skal anta når en ikke finner belegg på det en leter etter (Johannessen, 2003: 147). Manglende belegg kan være et tegn på at konstruksjonen det er snakk om er ugrammatisk, men det kan også være at den tilfeldigvis ikke er med i korpuset, for eksempel fordi det er en muntlig form, eller en form som bare dukker opp i spesifikke kontekster, osv.

«The strength of the corpus approach is in using fast and accurate techniques to identify patterns that human analysts would not notice. And in using large amounts of naturally occurring data, corpus analysis offers a high degree of reliability and validity to linguistic research.» (Baker, 2010: 111)

4.3.2 Kort presentasjon av korpuset, Norwegian Web as Corpus

Norwegian Web as Corpus (NoWaC) er et korpus som er samlet inn og opprettholdt ved tekstlaboratoriet ved Universitetet i Oslo. Det er samlet inn (bygd) ved å «crawle» og laste ned web- dokumenter fra det norske internettdomenet. Materialet ble samlet inn mellom november 2009 og januar 2010, og korpuset består av omtrent 700 millioner ord, det meste på Bokmål. NoWaC er tagget/ annotert ved hjelp av Oslo- Bergen taggeren (Guevara, 2010), slik at man kan søke etter ulike grammatiske trekk, eller ordkategorier. På denne måten kan man lete etter språklige fenomen uten å måtte søke direkte på leksemer, for eksempel kan en søke på setninger med et verb i imperativ fulgt av et annet verb i imperativ, og slik finne treff på dobbel imperativ med forskjellige verb. Ulempen ved denne typen tagging (maskintagging) er at det kan resultere i en god del feiltagging av korpusmaterialet. For eksempel kan ord som ligner en imperativ men egentlig er f.eks. et substantiv bli tagget som imperativ. Det er ikke tilgang på metadata i NoWaC, som kilde/ informant og sjanger, noe som kan by på metodologiske problemer. Dette går jeg nærmere inn på i del 4.3.3 og 4.3.4.

4.3.3 Talespråskorpus vs. skriftbaserte korpus

Det ville selvsagt vært ideelt om jeg kunne ha brukt data fra et talespråskorpus, men de som er tilgjengelige er dessverre for små i omfang til å få med nok av den relevante typen data. Et eksempel på et slikt korpus er Nordisk Dialektkorpus, som inneholder omtrent 2.8 millioner ord fra ulike dialekter i hele Norden. I starten av prosjektet søkte jeg i den norske delen av korpuset (som også kan søkes i ved hjelp av Glossa) nettopp for å finne ut om Nordisk Dialektkorpus kunne brukes eller ikke, men fikk der bare 12 treff¹⁷. Dette var som forventet, både med tanke på størrelsen til korpuset, men også med tanke på hvilke type data som er relevant og hvilke type data som sannsynligvis finnes i et slikt korpus. Datamaterialet i et talespråskorpus er nødvendigvis annerledes enn i et skriftbasert korpus av flere forskjellige grunner, hvor den aller viktigste selvfølgelig er vesensforskjellen mellom tale og skrift. Johannessen (2003) skriver blant annet at en av fordelene ved talespråskorpus er at det er disse som trolig inneholder minst «normert» språkbruk, spesielt i kontrast til skriftspråkkorpus hvor materiale er hentet fra kilder som gjerne har vært korrekturlest. (Dette problemet oppstår ikke i like stor grad i NoWaC). En annen viktig forskjell er innsamlingsmetode. Datamaterialet i for eksempel Nordisk Dialektkorpus kommer fra transkriberte intervjuer, mens materialet i NoWaC som sagt kommer fra en rekke ulike skriftlige kilder på det norske domenet av internett.

4.3.4 Hvor representativt er korpuset?

Et av problemene med å bruke et internettbasert korpus som NoWaC er representativitet, noe som er et av de mest sentrale teoretiske konseptene i korpuslingvistikk, ved siden av utvalg og balanse (Baker 2010: 96). Et korpus bør være representativt for språk, språklig variant, region, osv. (det man er ute etter). Tekstene bør være balanserte slik at det ikke er noen enkelttekster som har større vekt enn andre, og som dermed forvrenger hele korpuset. Det kan diskuteres hvorvidt dette egentlig har så mye å si for den type problemstilling jeg ser på i

---

¹⁷ Jeg brukte de samme søkestrengene som de jeg brukte i NoWaC, jfr. 4.4 Datainnsamling.

denne oppgaven, siden jeg er mer opptatt av å finne ut av hva som går an enn hva alle sier. Det vil si at jeg har et kvantitativt aspekt ved undersøkelsen, men at hovedfokuset er på muligheten for kongruens, og da er ikke full representativitet like nødvendig som ved andre typer undersøkelser. Tekstene i NoWaC er stort sett bare på norsk, ettersom de er samlet inn fra norske nettsider på det norske internettdomenet (.no). Det er som sagt ikke noe metadata i NoWaC, noe som kan by på problemer for alle disse tre teoretiske konseptene. Baker påpeker også at man må se på internettdata som en egen sjanger som ikke nødvendigvis er representativ for generell språkbruk (2010: 109). Gatto (2014) skriver om det å bruke internett i seg selv som korpus (men hen nevner også korpus som har lastet ned internettdata, som NoWaC), og mener at internett ikke ville være brukt/ vurdert som lingvistisk objekt i det hele tatt hvis det ikke hadde vært for at det er en kilde til tekster som blir til som resultat av genuin kommunikasjon, produsert av (ekte) mennesker «*going about their normal bussiness*» (Gatto 2014: 43). Gatto mener derimot at problemene ved å bruke internett som kilde til språkforskning er «*authoritativeness*». Internett er en ypperlig kilde til autentisk data, men det alltid en fare for at en stor del av dette autentiske materialet er «*feil*», på den måten at det kan være direkte skrivefeil, eller feil som kommer av dårlige andrespråskunnskaper osv. Dette kan være problematisk siden det kan være svært vanskelig å luke ut denne typen data, fordi det er umulig å vite om «*feilen*» faktisk reflekterer språkbrukerens system, eller om det bare er en utilsiktet feil. Gatto (2014) påpeker også at det kan være problematisk å skille mellom ulike sjangre og registre når det er snakk om internettmateriale:

Previously clear- cut distinctions between spoken/ written, formal/ informal seem innappropriate ways to address the registers used in most instances of computer-mediated communication, whose complexity requires multidimensional approaches. (Gatto, 2014: 63)

Det er også vel å merke seg at det må sies å finnes ulike sjangre og registre også innenfor internettgenren, da det vil være stor forskjell på stilen i en offisiell e- post i forhold til et foruminnlegg, eller mellom en uformell mammablogg og nettsiden til en offentlig instans. Lie (2011) skriver at digitale sjangre er en særlig utfordring for sjangerbegrepet, fordi det kan være vanskelig operere med et klart skille mellom ulike typer internettekster, og man må også

si at en del av dem er «hybridsjangre». Lie fokuserer på det han kaller *dialogiske sjangre*, som er de digitale sjangrene der språket skiller seg mest fra standard skriftspråk (2011: 21). Lie definerer dialogiske sjangre som «*de sjangrene der to eller flere deltakere skriver ulike former for meldinger til hverandre på nettet eller mobiltelefonen*» (2011: 22) Disse inkluderer sms, chat (nettsamtaler), e- post og diskusjonsgrupper. Min egen erfaring med internett har gjort meg i stand til å gjette omtrentlige kilder for de ulike dataene ut fra stil, format og kontekst (men det er til syvende og sist bare gjetting). Det meste av datamaterialet hvor det er dobbel imperativ kommer trolig fra de dialogiske sjangrene diskusjonsgruppe/ forum og e- post. Dette er en fordel når en leter etter data med imperativer, ettersom det er mer sannsynlig at imperativ brukes i dialogiske sjangre, siden formen behøver en 2. person som den imperative setningen rettes til. Oppryddingen i dataene er til en viss grad styrt av min egen intuisjon. Det vil si at det er umulig å komme unna min egen grammatikk og dialekt, slik at jeg kan ha gjort feil i forhold til informantenes grammatikk/ språk. Det er altså en mulighet for at jeg kan ha luket ut ting jeg trodde var reine feilskrivinger som ikke egentlig var det, og at jeg har latt treff passere som korrekte som egentlig er feilskrivinger.

4.4 Kvalitativ metode

Jeg må som sagt bruke min egen intuisjon i oppryddingen av korpusdataene. Dette er ikke til å unngå, men alternativet er å stole på maskintaggingen, som på ingen måte er perfekt. I tillegg til å bruke intuisjon i dataopprydding er det uunngåelig at analysen også blir påvirket av min egen grammatikk, og når det gjelder det semantiske og pragmatiske aspektet av analysen må dette i praksis støtte seg på intuisjon.

LFG er et godt syntaktisk analyseverktøy, men analysene vil alltid påvirkes av intuisjonen til den som utfører analysen. Det vil si at når en skal svare på forskningsspørsmål som 3 og 3a vil svaret ikke bare avhenge av selve datasettet (som aldri vil kunne være helt uten feil eller problemer), men også av at den som ser på dataene er klar over at ens egne grammatiske bedømmelser ikke nødvendigvis er lik alle andres. En måte en kunne fått en mer «objektivt» eller balansert analyse ville for eksempel vært ved en akseptabilitetsundersøkelse av ulike

setningstyper med mange informanter med forskjellige dialekter. Dette ble det dessverre ikke tid til da denne oppgaven ble skrevet.

4.5 Datainnsamling

Jeg søkte i NoWaC gjennom søkemotoren Glossa 2, som er utviklet ved Universitetet i Oslo. Dette grensesnittet gjør det mulig å søke på morfosyntaktiske trekk, slik at jeg kunne søke på strenger som *imperativ+ infinitivsmarkør+ imperativ* uten å måtte ty til regulære uttrykk¹⁸.

Jeg begynte med å søke på den overnevnte strengen, [imperativ+ infinitivsmarkør+ imperativ], for å finne treff med kongruens. Dette gav 676 treff, hvorav 554 var relevante, siden en slik søkestreng ikke kan skille ut for eksempel pseudokoordineringer og verb hvis form i infinitiv og imperativ er den samme.

(55) Begynn å syng folkens!

(56) Tilpass dere og slutt å klag over luksus problemer!

Hvordan jeg luket disse ut kommer jeg tilbake til i neste del (4.6. Databehandling). Det er også mulig at jeg gikk glipp av en del treff ved denne typen søkestreng, men jeg har forsøkt å gjøre opp for dette med ulike varianter av søket (kommer nærmere inn på dette etterhvert). Eksempel (57) under er fra søket på imperativ etterfulgt av infinitiv.

(57) Prøv å forklar øyets oppbygging ut i fra en evolusjonistisk modell.

---

¹⁸ Grensesnittet er for øvrig lagt opp slik at man kan se det relative uttrykket ved slike søkestrenger om man skulle ønske det.

Deretter søkte jeg på [imperativ+ konjunksjon+ infinitiv], for å få med eventuelle treff hvor det er brukt *og* i stedet for *å*. Dette søket gav 7987 treff, hvorav kun 102 var ekte imperativkonstruksjoner. Grunne til at det ble så mange treff her er at søkestrengen fikk med alle vanlige koordineringer av verb i imperativ, som klassiske oppskriftstekster av typen *Avkjøl og bland inn hakket dill*.

(58) Husk og bruk verneutstyr som foreskrevet på flasken.

For å ha et sammenligningsgrunnlag med standardkonstruksjonen gjorde jeg de samme søkene som over med verb i infinitiv etter infinitivsmarkøren/ konjunksjonen, dvs. [imperativ+ infinitivsmarkør+ infinitiv] og [imperativ+ konjunksjon+ infinitiv]. Dette gav henholdsvis 14292 og 733 treff. Det store antallet treff her gjorde det vanskelig å lagre alle dataene, så de ble gjennomgått i nettleseren og eksempler fra alle verbene ble lagret. Disse ble satt opp i en tabell og delt opp etter om de også opptrer med kongruens eller ikke.

(59) Unngå å repetere deg selv

(60) ... prøv og tegne alt med rødt!

Det ble etter hvert klart at *la være* var mulig i første posisjon i dobbel imperativ, men dette kom ikke med i søkene over siden disse bare så etter ett enkelt verb foran [o] (infinitivsmarkøren/ konjunksjonen). Jeg søkte da på [la vær+ infinitivsmarkør+ imperativ] som ga fem relevante treff. Deretter søkte jeg på [la vær+ infinitivsmarkør], det vil si *la være* i imperativ med infinitivsmarkør men ikke noe annet bak. Dette ga 16 relevante treff. Til slutt søkte jeg på [la vær+ konjunksjon+ imperativ], som ga fem treff. Det var dermed 26 treff til sammen av *la være* i dobbel imperativ.¹⁹

---

¹⁹ Selv om det strengt tatt er tre verb i imperativ som følger hverandre når det er snakk om setninger med *la være* velger jeg fremdeles å kalle det dobbel imperativ. (Alternativene er selvfølgelig kongruerende imperativkonstruksjon eller kanskje trippel imperativ.)

- (61) La vær å snakk om det
(62) La vær og plag andre så vil du selv bli latt i fred.

Et av forskningsspørsmålene mine er hvorvidt det er noen forskjell på hvilke ord som kan komme mellom verbene i dobbel imperativ og standardkonstruksjonen. Det vil si om det for eksempel er mer restriktivt, eller helt likt, for hvilke setningsadverbial og preposisjoner som kan stå mellom verbene i setningene. For å teste dette, og fange opp eventuelle feiltaggete treff eller lignende, søkte jeg i første omgang på for eksempel [imperativ+ min 1 max2+ infinitivsmarkør+ imperativ] og [imperativ+ infinitivsmarkør+ min 1 max 2+ imperativ]. Dette fanget opp en god del treff med blant annet adverb og preposisjoner imellom, men søket ble for lite spesifikt, slik at det kom med et svært stort antall feiltreff (som ikke hadde noen relevans i det hele tatt). Som en konsekvens av dette måtte jeg spesifisere søkene til å søke direkte på for eksempel adverb mellom det første verbet og infinitivsmarkøren. Et eksempel på dette er (63):

- (63) Fortsett derfor å syng for og med barnet ditt opp gjennom dets oppvekst.

For å finne ut hvilke adverb som kan stå foran dobbel imperativ og standardkonstruksjonen søkte jeg på strengene [adverb+ imperativ+ infinitivsmarkør+ imperativ] med 93 relevante treff, [adverb+ imperativ+ konjunksjon+ imperativ] 408 treff før gjennomgang (få relevante treff), [adverb+ imperativ+ infinitivsmarkør+ infinitiv] med 40 treff, 19 som var relevante, og [adverb+ imperativ+ konjunksjon+ infinitiv] med 1806 treff.

- (64) Bare fortsett å lete
(65) Ikke prøv og være moraliserende på noe du åpenbart ikke har noe kunnskap om.
(66) Ikke prøv å tenk at du vet bedre enn Allah

Det var ikke lett å finne relevante treff for adjunkter etter infinitivsmarkøren i den kongruerende konstruksjonen, fordi de fleste treffene i søket [imperativ+ infinitivsmarkør+ min 1 max 2+ imperativ] var leddsetninger. Det var bare åtte relevante treff, hvor alle var av typen *prøv å ikke...* Dette var fullstendig overlapp med søket [imperativ+ infinitivsmarkør+ adverb+ imperativ].

(67) Prøv å ikke selg den med en gang da, hadde vært moro å sett den

Da jeg gjorde søk etter ett eller to ord mellom infinitivsmarkør og verb i infinitiv fikk jeg 1126 treff, men det store antallet ikke- relevante treff gjorde det vanskelig å finne frem til de relevante treffene. Det alternative søket som spesifiserte adverb mellom infinitivsmarkøren og verb i infinitiv gav bare 315 treff, hvor de fleste var relevante treff.

For å finne adjunkter mellom det første verbet og infinitivsmarkøren/ konjunksjonen i standardkonstruksjonen søkte jeg først på [infinitiv+ min1 max2+ infinitivsmarkør+ infinitiv], som gav 1999 treff. Det samme søket spesifisert for ett adverb gav 1504 treff, så her var det mye overlapp.

Det var noe lettere å finne adjunkter etter det første verbet med kongruens, men også her var det enklere å finne frem til de relevante treffene ved å søke direkte på adverb. [imperativ+ adverb+ infinitivsmarkør+ imperativ] hadde 42 treff, 34 etter at doble treff ble fjernet, mens [imperativ+ adverb+ konjunksjon+ imperativ] hadde 322 treff hvorav 21 var relevante. (De fleste treffene var ekte koordineringer).

Da de enkle søkene ikke ga noen treff med sammensatte verb søkte jeg direkte på preposisjoner etter det første verbet. Da jeg søkte direkte på preposisjoner fikk jeg 26 relevante treff etter søkene [imperativ+ preposisjon+ infinitivsmarkør+ imperativ]] og [imperativ+ preposisjon+ konjunksjon+ imperativ]. Disse var alle sammensatte verb som *bli med* og *sørg for*. Det skal også nevnes at preposisjonene bare forekom i sammensatte verb.

(68) Bli med å diskuter Idol her.

I tillegg til søkene over gjorde jeg samme type søk for adverb i alle posisjoner (både med imperativ og infinitiv som andreverb og både med infinitivsmarkør og konjunksjon) for *la være* og for de sammensatte verbene.

4.5.1 Kriterier

Som nevnt over var det ikke alle treffene i de ulike søkestrengene som var relevante. Det vil si at den typen søk jeg gjorde i korpuset gav mange treff som ikke hadde noe direkte med imperativsetninger å gjøre. Siden NoWaC er et maskinelt tagget korpus er det en god del feiltagginger, slik at det for eksempel kom med treff som var skrevet på dialekt hvor det andre verbet hadde apokope og hadde blitt markert som imperativ i stedet for presens.

(69) Vi treng å hør at du har trua på Ranheim!

(70) Har e ikje rett tell å vit

Et av kriteriene mine for sortering av data (for å finne de relevante treffene) var at kongruensen må være valgfri. Det vil si at setninger med obligatorisk kongruens, som er et av kjennetegnene på pseudokoordineringer (jf. teorikapittel), i utgangspunktet ble luket ut. Dette gjaldt da for eksempel setninger med pseudokoordineringsverbene *gå*, *sitte*, og *komme*.

(71) Gå å bytt kjørelæren din og gå videre med livet ditt.

4.6 Databehandling

Fordi grensesnittet er under utvikling er det ennå ikke mulig å lagre treffene, men det er mulig å få opp frekvenslister av treffene, inndelt etter enten ordform, lemma eller ordklasse. Fordi NoWaC er et maskinelt tagget korpus kan man få med en del feil ved denne typen søk, men ved å kunne søke på trekk blir treffene mer presise enn i et korpus hvor man for eksempel bare kan søke på ord/lemma. Fordi det ikke er mulig å lagre treffene direkte (til Excel- eller html- filer) måtte jeg lagre treffene manuelt. Alle søk med rundt 2000 treff eller mindre ble lagret i sin helhet, men ved søk som ga over 2000 treff gikk jeg gjennom alle treffene i nettleseren og lagret de som var relevante. Nettopp fordi jeg måtte gå gjennom dem på denne måten sparte jeg de største treffene (ikke- kongruerende) til sist, slik at jeg da visste hvordan jeg skulle gå frem og hva jeg måtte huske å se etter. Alle treffene ble deretter gått gjennom for hånd. Dette var helt nødvendig, ettersom søkene fikk med seg en stor mengde feil data, i form av doble treff og feiltagginger. Det var også ikke noen gode måter å lage søk som kunne luke ut for eksempel pseudokoordineringer, og infinitiver som ender på vokal, så disse måtte også tas ut i etterkant. Den store mengden doble treff skyldes i hovedsak at NoWaC inneholder kilder som nettsider, forum og e- post korrespondanse. I forumtråder blir gjerne titler eller visse setninger sitert av alle som svarer på det første innlegget, og det var spesielt denne typen data som førte til doble treff. Det største antallet feiltagginger som kom med var substantiv som *digg*, og verb med apokope, som i eksempel (72). Alle feiltagginger ble fjernet, men pseudokoordineringer og infinitiver som ender med vokal ble fargekodet og flyttet over i egne dokumenter.

(72) Digg å se en test på såpass proffesjonelt utstyr blandt alle de vanlige testene.

I første omgang søkte jeg på dobbel imperativ og standardkonstruksjonen. Glossa kan ordne treffene i alfabetisk rekkefølge, noe som har gjort databehandlingen mye enklere. I søket med kongruens telte jeg alle verbene, både de som opptrer i første og andre posisjon. Siden søket uten kongruens (standardkonstruksjonen) ga flere tusen treff var dette et av dem hvor jeg måtte gjøre databehandlingen direkte fra nettleseren. Jeg noterte flere eksempler fra alle de

ulike verbene i en tabell, hvor jeg sorterte dem etter om de er de samme som opptrer med kongruens eller ikke. Jeg noterte også eksempler på de fleste feiltaggingene, i tilfelle de kunne være interessante i etterkant, også fordi jeg kan ha trodd de var feiltagging når det egentlig er en feilstaving, i tillegg til et par setninger med apokope eller kongruens (som da er blitt feiltagget som infinitiv).

5 Resultater

Jeg vil gå systematisk gjennom alle resultatene etter hvilke type søk jeg brukte. Det vil si at jeg først går gjennom førsteverb, med og uten kongruens, deretter om hvordan adverb og preposisjoner oppfører seg i konstruksjonen, og til slutt følgeverb. Med mindre det er relevant kommer jeg ikke til å skille mellom søkene med infinitivsmarkør og de med konjunksjon, siden jeg regner med at de står for samme markør, nemlig /o/ (jfr. Teorikapittel 2.6)

Resultatene for verb i første og andre posisjon kommer fra de 656 treffene som sto igjen etter databehandlingen (jfr. metodekapittelet), pluss 26 fra søket til *la være* og 26 treff med sammensatte verb.

5.1 Verb i første posisjon

Det kanskje viktigste forskningsspørsmålet i denne oppgaven er hvilke verb som opptrer i første posisjon i dobbel imperativ, og hvilke typer verb dette er. Er det helt tilfeldig hvilke verb som opptrer med kongruens? Kan det være hvilket som helst verb, eller er det en spesiell type verb, med spesifikke semantiske og/ eller syntaktiske egenskaper?

I NoWaC var det ti verb som trigger kongruens i imperativsetninger som ikke er pseudokoordineringsverb (se metodekapittel for kriterier som skiller disse). Disse er *prøve*, *begynne*, *fortsette*, *huske*, *glemme*, *gidde*, *slutte*, *våge*, *velge* og *lære*. I tillegg var det flere treff med kongruens med uttrykket *la være å ...* i imperativ. Det var også noen treff med de sammensatte verbene *bli med*, *sørg for*, *(ikke) nøl med*, *drit i*, og *pass på* med dobbel imperativ. Eksempler på disse er med i del 5.1.1.

Tabell 1, Verb i første posisjon

Verb i første posisjon	Frekvens	Eksempel
Prøve	428	<p>Herregud, <i>prøv å tenk</i> før dere skriker!</p> <p><i>Prøv å lev</i> deg inn i andres situasjon noen ganger ...</p> <p><i>Prøv og send</i> en mail til dem.</p>
Begynne	79	<p><i>Begynn å kartlegg</i> institusjonen og lærermiljøet</p> <p>Sett av denne helgen og <i>begynn og spar</i> penger, dette er ikke noe du vil gå glipp av.</p>
Fortsette	70	<p><i>Fortsett å send</i> inn flotte bilder alle sammen.</p> <p>Vi må ikke slutte å tro at det nytter, så <i>fortsett å engasjer</i> deg!</p> <p><i>Fortsett og stem</i> på meg</p>
Huske	41	<p><i>Husk å bytt</i> batteri en gang pr år eller etter behov.</p> <p>Så <i>husk å følg med</i> på NRKSuper!</p>

		<i>Husk og bruk verneutstyr som foreskrevet på flasken.</i>
La være	26	<p><i>... la vær å kjøp billetter til over originalpris</i></p> <p><i>Bare la vær å forstyrr oss med slike ting</i></p>
Glemme	12	<i>Men ikke glem å tenk på deg selv!</i>
Slutte	11	<p><i>Slutt å klag, ta deg en beroligende.</i></p> <p><i>Gjør noe konstruktivt, slutt å plag folk!</i></p>
Gidde	9	<p><i>Gidd å hiss deg opp sånn.</i></p> <p><i>Er jo det mange ønsker, ikke gidd å uttal deg engang.</i></p> <p><i>... gidd og skriv så mye bullshit på forumet</i></p>
Våge	2	<p><i>Våg å følg ditt hjerte, du også, rådet Gustavsson.</i></p> <p><i>Våg å velg gresk mat istedenfor den alminnelige kjedelige biffen.</i></p>
Velge	2	<i>Velg å lev ditt livssyn, men mest av alt – definer ditt livssyn.</i>

		Kjøpes et lite med filtertypen, så <i>velg å oppgrader</i> til lite sandfilter.
Lære	2	<i>Lær å syng!</i> Derfor sier jeg: <i>lær å kjenn ditt dyr!</i>

Som en kan se opptrer verbet *prøve* svært mye mer enn alle de andre verbene med frekvens, og det er også ganske store sprik i frekvensen til alle de andre verbene. *Prøve* opptrer hele 428 ganger, mens *våge*, *velge* og *lære* kun opptrer to ganger per verb. Hvorfor er det slik? Det kan tenkes at dette har med frekvensen til verbene i korpuset som helhet å gjøre, både som førsteverb i standardkonstruksjonen, og ved bruk i imperativ i det hele tatt. Dette kommer jeg inn på i neste del (5.1.1) Også verbene *se* og *tenke* opptrer med kongruens, men det kan diskuteres hvorvidt disse kan sies å være samme fenomen som de andre verbene eller ikke. (De kan ses på som pseudokoordineringer/ underordningsverb). Vil jeg vil diskutere mulige grunner til hvorfor det er akkurat verbene over som tar dobbel imperativ (i NoWaC) i kapittel 6, men her er det verdt å nevne at dette kan skyldes rene tilfeldigheter.

5.1.1 Med preposisjoner

Søket etter preposisjoner foran infinitivsmarkøren/ konjunksjonen ga 26 relevante treff. I dette søket kom flere sammensatt verb med, som ellers ikke ville blitt oppdaget uten dette søket. Det var altså bare sammensatte verb som kom med, det vil si at det tilsynelatende kun er verbselekterte preposisjoner som kan stå inni en dobbel imperativ. Hvordan disse analyseres kommer jeg tilbake til i neste kapittel. Preposisjonene som kan stå etter første verbet (i mitt datamateriale) er *med*, *for*, *i* og *på*. Disse opptrådte i de sammensatte verbene *bli med*, *sørg for*, *(ikke) nøl med*, *drit i*, og *pass på*.

Eksempler:

- (74) Bli med å krev et veto mot tjenstedirektivet.²⁰
- (75) [...] skal man reise i Europa, så sørg for å prioriter de tidligere kommunistlandene
- (76) Skriv reisebrev og vær med å kjemp om flotte premier hver måned.
- (77) Drit i å kommenter spillerne, ta heller roten.
- (78) Ikke nøl med å meld deg på, bli med på moroa du også!
- (79) Pass på å velg Åpne (og ikke Lagre).

5.1.2 Frekvensen av verb i dobbel imperativ, standardkonstruksjonen og imperativ som helhet.

Når man søker etter verb i imperativ i NoWaC er de ti mest frekvente *se, re, sende, skrive, la, tenke, ta, prøve, legge* og *følge*. *Huske* er det trettende mest frekvente, og *fortsette* er nr. 46. Alle de andre verbene som forekommer i dobbel imperativ opptrer under 4000 ganger. Siden det alltid vil være en del feil i taggingen i store, maskintaggete korpus (jfr. Metodekapittel s. 32), kan man ikke stole 100 % på denne typen frekvenslister. Det store tallet for *re* skyldes her trolig feiltagging, ikke at verbet faktisk opptrer over 60000 ganger i imperativ.²¹ Siden det ikke er mulig i denne undersøkelsen å gå gjennom alle dataene er alle tallene i denne delen (bortsett fra de som gjelder dobbel imperativ) basert på taggingen i NoWaC.

---

²⁰ Denne setningen kan muligens også tolkes som en koordinering.

²¹ Dette ser en hvis en søker direkte på *re* i imperativ, hvor de fleste av treffene er forkortelsen «re» som det første ordet i svar på epost og i forumtråder.

Tabell 2, Antall ganger verb i imperativ opptrer i NoWaC

Nummer	Verb som opptrer i imperativ	Frekvens
1	Se	91451
2	Re	66025
3	Sende	50806
4	Skrive	44966
5	La	40839
6	Tenke	29437
7	Ta	27019
8	Prøve	18642
9	Legge	18499
10	Følge	18014
...	...	...
13	Huske	16169
...	...	...
46	Fortsette	5370

Når det gjelder førsteverb i standardkonstruksjonen ser det ut til at flere av de mest frekvente verbene er de som opptrer i første posisjon i dobbel imperativ. *Prøve* og *huske* er de to mest frekvente verbene her, og dermed de mest frekvente i det hele tatt når det gjelder denne typen setninger (dvs. verb i imperativ etterfulgt av en infinitivkonstruksjon).

Tabell 3, Verb som opptrer i første posisjon i standardkonstruksjonen

Nummer	Verb i første posisjon	Frekvens	Eksempler
1	Prøve	4955	... prøv å huske dem til neste gang ... prøv og tegne alt med rødt! ... prøv å tenke på noe helt nytt
2	Huske	1970	... husk å smile til kameraet Men husk og prute
3	Tenke	1378	Tenk å sløse bort nødbluss på den måten Tenk og henge stakkars bentley ut på den måten.
4	Fortsette	1362	... fortsett å bygge broer

			Så kom igjen, fortsett og synse
5	La være	774	La vær å tenke på det og nyt livet! Vil du ikke ha respons på det så la vær og publiser det
6	<i>Digge</i> ²²	589	
7	Begynne	574	Begynn å bruke ... begynn og tenke som en mann!
8	Unngå	524	Unngå å repetere deg selv Unngå å skrive ut bilder
9	Glemme	465	Glem å melde dere på Ikke glem og legge igjen et spor i gjesteboka.

²² Dette høye tallet skyldes feiltagging, hvor substantivet *digg* i setninger som «*digg å ligge i sengen hele dagen*» blir tagget som et verb i imperativ.

10	Lette ²³	210	
11	Lære	168	Lær å lese du
12	Gidde	144	Gidd å sykle så langt
13	Vurdere	126	Vurder å kjøpe dette spillet selv når det kommer
14	Tillate	123	Tillat å sende videre
15	Tille ²⁴	112	
16	Slutte	84	... slutt å forsøple forumet med slike artikler Slutt og tenke selv, les denne boka her og følg den til punkt og prikke
...	...	...	
20	Velge	74	Velg å bruke din egen nøkkel Velg og bruke mange inkluderte designelementer
...	...	...	

---

²³ Feiltagging av «lett å ...»

²⁴ Feiltagging

23	Våge	68	Våg å miste kontrollen! Drøm stort og våg og feile
----	-------------	----	---

Alle verbene som opptrer som førsteverb i dobbel imperativ er blant de 22 mest frekvente i standardkonstruksjonen, med unntak av de sammensatte verbene. Det kan dermed se ut som at frekvens har noe å si for hvilke verb som brukes i med kongruens og hvilke som ikke gjør det. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 6 og 7.

5.1.3 Verb i første posisjon som ikke opptrer i dobbel imperativ

Som det kom frem over er det mye overlapp mellom verbene som brukes i dobbel imperativ og standardkonstruksjonen. Det var imidlertid 28 verb som kun dukket opp i standardkonstruksjonen. Disse er (i alfabetisk rekkefølge): *anbefale, beregne, droppe, foreslå, forlange, forby, forsøke, kreve, nyte, nekte, nøle, ofre, oppleve, overveie, planlegge, prioritere, returnere, risikere, starte, stoppe, tillate, tilby, tåle, unngå, unnlåte, unnvike, vedta, ønske*.

Bare tre av disse, *unngå, vurdere* og *tillate* er blant de 15 mest frekvente verbene i konstruksjonen. Jeg vil gå nærmere inn på disse verbene i kapittel 6, hvor jeg blant annet vil skrive om mulige grunner for at disse verbene ikke opptrer med kongruens i korpuset. En del av dem, som *forsøke*, kan nok brukes i dobbel imperativ, men er ikke med i korpuset av rene tilfeldigheter, mens andre verb kan være lite akseptable eller muligens helt uakseptable med kongruens.

5.2 Adverb

For å finne ut av hvor nært verbene i dobbel imperativ er knyttet sammen ble det gjort en rekke søk etter adverb plassert ulike steder i konstruksjonen. Da det var vanskelig å behandle søk for adjunkter generelt var det nødvendig å gjøre adskilte søk for adverb og preposisjoner. Her følger resultatene av de direkte søkene med kongruens²⁵. Jeg vil også sammenligne med standardkonstruksjonen.

Det er bare adverb og preposisjoner som står imellom verbene i kongruerende setninger²⁶ (i dette datamaterialet), og er det kan se ut til at noen disse også er noe begrenset. Adjektiver som for eksempel *enkelt* og *samtidig* opptrer bare i setninger uten kongruens.

5.2.1 Adverb foran første verbet

Adverbene som opptrer foran første verbet i dobbel imperativ²⁷ er *så*, *ikke* og *bare* og *aldri*. Det var 92 treff (med infinitivsmarkør), 57 med *ikke*, 20 med *så*, 15 med *bare*, og 1 med *aldri*.

Eksempler:

- (80) Ikke prøv å tving barnet til å gå lengre enn det er motivert for.
- (81) Bare prøv å tenk litt før du gjør deg opp en mening
- (82) Så husk å følg med på NRKSuper!
- (83) Aldri prøv å løs regneoppgaver i 2 dager i forveien.

Imperativsetninger har som oftest tomt forfelt (Faarlund et. al. 1997: 863), så det er mulig at det er restriksjoner på hvilke adverb som kan stå foran første verbet, men det lave antallet her kan også være tilfeldig. I søk på adverb foran imperativ (med hva som helst etter) var treffet

---

²⁵ Noe er også fra søkene med adjunkter, så mye som mulig av det er tatt med, og det er sjekket for overlapp. Se metodekapittel (mer nøyaktig referanse kommer).

²⁶ Når det kunne stå minst ett ord og maksimum to ord i mellom verbene, i tillegg til infinitivsmarkøren eller konjunksjonen. (Se Metodekapittel 4.5. for detaljer)

²⁷ Søk med infinitivsmarkør.

så stort (over 40000 treff) at det var umulig å gå gjennom alt, men det helt klart at de mest frekvente adverbene var *ikke* (over 18000 treff), *bare* (over 10000 treff) og *så* (over 4000 treff). Alle de andre adverbene hadde frekvens på under 1000.²⁸

Ved søk for adverb foran standardkonstruksjonen var det 11 ulike adverb, men det var svært stor forskjell i frekvens. Adverbene *bare*, *ikke*, og *så* hadde alle flere hundre treff, mens *aldri* hadde rundt 15. Adverbene *også* og (*ikke*) *engang* hadde 3 treff, heller og *deretter* 2, mens ellers, *gjerne*, og *kanskje* opptrådte en gang hver.

- (84) Ikke glem å legge inn i gjesteboken da
- (85) Også prøv å være litt positivt også
- (86) Bare fortsett å lete
- (87) ... heller prøv å forstå Guds vilje.
- (88) ... aldri PRØV å blande inn religion i slike dumme saker.
- (89) Så slutt å virke så overlegen!
- (90) Ellers fortsett å lage glimrende Tv!
- (91) Deretter fortsett å ta det til vanlig tid.
- (92) Med andre ord, gjerne fortsett å vente
- (93) Kanskje prøv å ta en tur hjem midt på dagen
- (94) Kurvene fra Yggen kan du bare glemme Martin, ikke engang fortsett å prøve!

Det var i alle søkene flere treff med *ikke* foran første verbet enn noe annet adverb. Dette er den foretrukne posisjonen for negasjon i imperativ i norsk (Garbacz og Johannessen, 2014), og i dobbel imperativ kan det se ut til at det stort sett bare er negerende eller forsterkende adverb som kan stå foran første verbet.

---

²⁸ Disse tallene er tatt fra frekvenslistene som kan genereres i NoWaC, og kan derfor inneholde mye feil fra doble treff og feiltagginger.

5.2.2 Adverb før infinitivsmærke/ konjunksjon

Det var til sammen 32 relevante treff med adverb mellom det første verbet og infinitivsmærket/ konjunksjonen i den kongruerende konstruksjonen (før opprydding var det totalt 364 treff, 42 med infinitivsmærke og 322 med konjunksjon). Til sammenligning ga søket på adverb i samme posisjon i standardkonstruksjonen 1504 treff. Disse ble imidlertid ikke nøyaktig gjennomgått på grunn av det høye antallet, så tallet på relevante treff er trolig noe lavere (jfr. Metodekapittelet).

Det var til sammen åtte adverb før infinitivsmærket i den kongruerende konstruksjonen, i forhold til 15 i standardkonstruksjonen. De som opptrådte med kongruens er *derfor*, *heller*, *bare*, *også*, *gjerne*, *da*, *imidlertid*, og *så*. De som bare opptrådte uten kongruens er *etter hvert*, *fremdeles*, *forresten*, *deretter*, *ikke*, *i alle fall*, og *alltid*. Det skal merkes at dette ikke er de eneste adverbene som kan opptre i denne typen konstruksjon, det er bare de som var med i dette utvalget (se Faarlund et. al. 1997: 996- 998).

Eksempler:

- (95) Begynn bare og vis deg som en som vil være gudfryktig og følge evangeliet.
- (96) Begynn så å beveg deg fra hunden.
- (97) Fortsett derfor å syng for og med barnet ditt opp gjennom dets oppvekst.
- (98) Husk også å send inn medlemslister.
- (99) Husk imidlertid å tenk igjennom rollen din på forhånd.
- (100) Prøv da å forestill deg hvordan ting er i Norad.
- (101) Prøv gjerne å forklar meg hvordan dette kan være så ulogisk og patetisk.
- (102) Prøv heller og tenk på hva du liker hos denne forelskelsen.

5.2.3 Adverb etter infinitivsmarkør/ konjunksjon

Det eneste adverbet som opptrer i konstruksjonen med kongruens etter infinitivsmarkøren er *ikke*. Det var bare åtte relevante treff på dette søket, hvor alle hadde *prøve* som førsteverb og *ikke* som adverb.

Eksempler:

(103) Prøv å ikke selg den med en gang da, hadde vært moro å sett den.

(104) Prøv å ikke tenk på det som hun klarte å lire av seg.

(105) Så prøv å ikke klag på Skaperen.

Her er det stor forskjell mellom den kongruerende og ikke- kongruerende konstruksjonen, men det var også veldig mange flere treff med sistnevnte, så forskjellen kan skyldes frekvens. Adverb som opptrer i standardkonstruksjonen er (blant annet) *ikke, aldri, også, bare, stadig, kun, heller, kanskje* og *fortsatt*. Det store flertallet var imidlertid av *ikke*, spesielt med *prøve* som førsteverb, men også med andre verb, som for eksempel *huske*.

(106) Prøv å ikke bruke ordet fusentast på en uke, så skal du se vi skvetter ordentlig når det dukker opp.

(107) Husk å ikke koble til mer enn 64 enheter på en linje.

(108) Prøv å stadig vokse som person, prøv å hent inn det folk kan lære deg.

(109) Husk å alltid smøre dagkrem, solkrem og ansiktsmasker på halsen og brystet.

(110) Ikke glem å også plassere deg selv i bildet fra tid til annen.

5.3 Verb i andre posisjon

Utvalget av verb som kan opptre i andre posisjon i konstruksjonen er ikke overraskende mye større enn i første posisjon. Det mest frekvente verbet i andre posisjon var *tenke*, med 93 treff, mens *sende, forklare, følge, synge, fortelle, registrere* og *varierte* alle opptrådte mer enn 10 ganger med kongruens. Jeg forventet ikke å finne noen begrensinger på hvilke verb som kan

stå her, bortsett fra de begrensningene som eventuelt følger av førsteverbenes betydning. Slike begrensninger vil da mest sannsynlig være de samme for standardkonstruksjonen.

Tabell 4, Følgeverb som opptrer mer enn 10 ganger med kongruens.

Nr.	Følgeverb	Frekvens
1	Tenke	93
2	Sende	23
3	Forklare	21
4	Følge ²⁹	17
5	Synge	13
6	Fortelle	12
7	Registrere	12
8	Variere	10

Det høye antallet treff av akkurat disse verbene skyldes det høye antallet treff med første verbet *prøve*. 74 av treffene til *tenke* på andre plass var etter *prøve*, og det samme var alle treffene til *forklare*.

(111) Neste gang du lytter til musikk, prøv å tenk litt på hvordan du kan gjøre et bevisst valg.

(112) Og i tillegg, prøv å forklar det sånn at en på ungdomsskolen kan forstå det.

---

²⁹ Det var i tillegg til sammen 6 treff hvor *følge med* var den kongruerende infinitiven. Så *følge* opptrer totalt 23 ganger. Eks. *Prøv å følg med! Begynn å følg etter!*

Tabell 5, De mest frekvente følgeverbene etter førsteverb

Førsteverb	Følgeverb
Begynne	tenke krangle planlegge diskutere oppføre
fortsette	tenke synge sende
gidde	skrive
glemme	tenke sende
huske	merke melde velge sende
prøve	tenke forklare fortelle begrense blande registrere sende variare
slutte	klage plage

Tre av verbene i første posisjon hadde bare to treff hver, og det andre verbet i disse setningene er som følger:

Lære: kjenne, synge

Velge: leve, oppgradere

Våge: følge, velge

5.3.1 Oppsummering

I NoWaC er det ti verb som opptrer alene i dobbel imperativ, i tillegg til uttrykket *la være* og fem sammensatte verb. Alle disse verbene opptrer med høy frekvens i standardkonstruksjonen, og verbet *prøve* opptrer i mye større grad enn alle de andre verbene i konstruksjonen både med og uten kongruens. Dette verbet har også mye høyere frekvens enn de andre i imperativ som helhet i NoWaC enn de andre som opptrer både med og uten kongruens. Når det gjelder adverb og preposisjoner kan det se ut til at den kongruerende konstruksjonen er noe mer restriktiv i hvilke elementer som kan komme mellom verbene, spesielt mellom infinitivsmarkøren/ konjunksjonen og verbet i andre posisjon. Mellom det første verbet og infinitivsmarkøren/ konjunksjonen var det åtte ulike adverb som opptrådte i den kongruerende konstruksjonen, mot femten i den ikke- kongruerende, mens det bare var ett adverb, *ikke*, som kunne stå mellom infinitivsmarkøren/ konjunksjonen i den kongruerende konstruksjonen mot minst ni i den ikke- kongruerende. Foran det første verbet i dobbel imperativ var det fire ulike adverb, også her var *ikke* det mest frekvente, og alle hadde enten negerende eller forsterkende betydning. Preposisjonene *med*, *for*, *i* og *på* kan alle stå etter det første verbet.

6 Analyse

I dette kapitlet vil jeg analysere resultatene ved hjelp av LFG, og forsøke å svare på forskningsspørsmål 2a, 3, 3a og 3b gjentatt under (spørsmål 2 er allerede besvart i forrige kapittel, men blir gjentatt her for ordens skyld). I tillegg vil jeg legge frem ulike alternativer for hvordan en kan analysere konstruksjonen, og teste ut og argumentere for hvilken av disse jeg mener er mest dekkende. Jeg kommer til å bruke infinitivsmarkøren *å* i dette kapitlet, men minner om at det ikke er noe reelt skille mellom *å*/og i tale i norsk (se Teori 2.6). Ved de eksempelsetningene hvor kilde ikke er oppgitt er eksemplene konstruert for å illustrere det relevante fenomenet.

2. Hvilke verb kan opptre i første posisjon i dobbel imperativ?
  - a. Har disse verbene spesifikke semantiske og/ eller syntaktiske egenskaper som gjør at de opptrer i dobbel imperativ?
3. Er det syntaktiske og/ eller semantiske/ pragmatiske forskjeller mellom dobbel imperativ og den tilsvarende ikke- kongruerende konstruksjonen?
  - a. Er det forskjell på hvordan adverb og preposisjoner opptrer i dobbel imperativ og standardkonstruksjonen
  - b. Henger dobbel imperativ sammen med reanalyse?

Syntaktisk sett er det (minst) tre alternativer for hvordan en kan analysere dobbel imperativ.

Alternativ 1: Dobbelt imperativ er en type pseudokoordinering. I den grad dobbel imperativ omtales som et fenomen i det hele tatt er dette gjerne den tradisjonelle tilnærmingen, representert blant annet i *Svenska Akademiens Grammatik*.

Alternativ 2: Dobbelt imperativ henger sammen med reanalyse. Denne analysen argumenteres det for i *Grammatik over det danske sprog* for dansk og av Wiklund (2007) for svensk, og den nevnes av Lødrup (2014a, 2014b) for norsk.

Alternativ 3: Det er ingen spesielle syntaktiske egenskaper ved dobbel imperativ. Det er en fonologisk og/ eller pragmatisk regel som gjør at noen talere bruker imperativsform på andreverbet.

Jeg kommer til å argumentere for at alternativ 2 er det som best dekker de syntaktiske egenskapene ved konstruksjonen, men jeg vil også gå gjennom argumenter for de andre alternativene for å vise hvorfor jeg mener at disse ikke er adekvate.

6.1 Er dobbel imperativ en form for pseudokoordinering?

Den enkleste måten å skille mellom dobbel imperativ og pseudokoordineringer er ved å se på hvilke type kongruens de har. Pseudokoordineringer har obligatorisk kongruens i alle former, som i eksempel (113), men kongruens i aktive (finite) former i norsk bortsett fra imperativ er sjeldent, og på ingen måte obligatorisk. Hvis dobbel imperativ var en type pseudokoordinering ville en ikke bare forvente at kongruensen var obligatorisk i imperativ, men i alle former av verbet.

- (113) a. Sitt og skriv!
b. Han sitter og skriver.
c. Han satt og skrev.
d. Han har sittet og skrevet.

Siden kongruens i pseudokoordineringer er obligatorisk vil man også forvente dette ved dobbel imperativ hvis de inngår i samme fenomen. Det viser seg imidlertid at dette ikke er tilfelle. Det er svært vanskelig å argumentere for obligatorisk kongruens, da de fleste setninger med dobbel imperativ vil ha en parallell setning uten kongruens hvor det ikke ser ut til å være noen særlig form for betydningsforskjell. Hvorvidt det er noen semantiske eller pragmatiske forskjeller er utenfor rekkevidde for denne oppgaven, men det er så klart mulig at

dobbel imperativ f. eks. har noe annet pragmatisk betydning enn setningen uten kongruens («sterkere imperativt innhold»), men dette blir ren spekulasjon.

- (114) a. Husk å send brevet!
b. Husk å sende brevet!

6.2 Dobbel imperativ som et reanalysefenomen

Hvis dobbel imperativ ikke er en form for pseudokoordinering, og hvis vi antar at kongruensen, eller den «uventede» imperativsformen, er uttrykk for noe syntaktisk og ikke bare noe fonologisk og/ eller pragmatisk, er det naturlig å sette det i sammenheng med reanalyse og komplekse predikater. Reanalyse brukes som sagt i denne oppgaven om en prosess hvor to verb i en biklausal struktur kombineres til et komplekst predikat i en monoklausal struktur. Hvis dobbel imperativ henger sammen med reanalyse må vi altså kunne argumentere for at de to verbene har blitt kombinert til ett predikat i en monoklausal struktur, og at kongruensen i det andre verbet er en følge av denne reanalysen. Det vil si at dobbel imperativ er et eksempel på verbal trekkongruens, som tilsynelatende må ses på som et reanalysefenomen.

Standardkonstruksjonen: [prøv [å synge]]

Dobbel imperativ: [prøv å syng]

Denne analysen avhenger altså av at man kan argumentere for monoklausalitet³⁰, og argumentene for dette skal jeg gå gjennom i dette kapittelet. De er blant annet at verbene som dukker opp i dobbel imperativ stort sett er typiske reanalyseverb for språk som har reanalysefenomen. Et annet er at norsk ser ut til å ha andre reanalysefenomen, blant annet lang passiv. Jeg kommer også til å analysere ulike setninger med setningsadverbialer, og se hvorvidt disse kan brukes som argumenter for eller mot monoklausalitet.

---

³⁰ Med mindre man ikke opererer med biklausale komplekse predikater som f.eks. Wiklund (2007).

6.3 Verbal trekkongruens i LFG

Verbal trekkongruens kan forklares på en forholdsvis enkel måte i LFG hvis man ser på det som et fenomen som er avhengig av reanalyse. I LFG kan man forklare verbal trekkongruens ved at to forekomster av samme grammatiske trekk i en f- struktur, for eksempel passiv, må slås sammen (se Lødrup 2014a: 382). Dette illustreres blant annet i Figur 5 på side 65, hvor begge verbene har med seg trekket [+imperativ] inn i f- strukturen, som da kombineres til ett trekk i en monoklausal f- struktur. Niño (1997) kaller dette fenomenet «split inflection», hvor flere morfologiske realiseringer av et gitt grammatisk trekk opptrer i ett enkelt verbalt kompleks. Hun argumenterer for en leksikalsk analyse av bøyning, og mener at man ikke kan operere med et en-til-en forhold mellom bøyningstrekk og funksjonelle hoder i syntaksen. I en leksikalsk analyse er det morfologien som direkte generer verb og hjelpeverb som markerer det samme bøyningstrekket, og dermed kan disse grammatiske trekkene noen ganger forekomme mer enn en gang i det samme verbale komplekset i syntaksen. Ingen av trekkene som opptrer flere ganger er kopier av hverandre siden alle er kodet av uavhengige velformede morfologiske ord. De ulike forekomstene av samme bøyningstrekk slås sammen til én enkel funksjonell verdi for trekket (Niño, 1997: 128- 129). Niño mener at «split inflection» er et godt eksempel for å illustrere hvordan de parallelle strukturene i LFG, c- og f- struktur, kan ha en viss grad av «mismatch», det vil si at det illustrerer hvordan det kan være usammenhengende informasjon i de parallelle strukturene (se Niño, 1997 s.138-139).

In summary, a general prediction made by this analysis is that whenever there arise functionally multiple- headed structures, either via unification, predicate composition, or other mechanisms, there will also arise the possibility of split inflection. (Niño, 1995: 141)

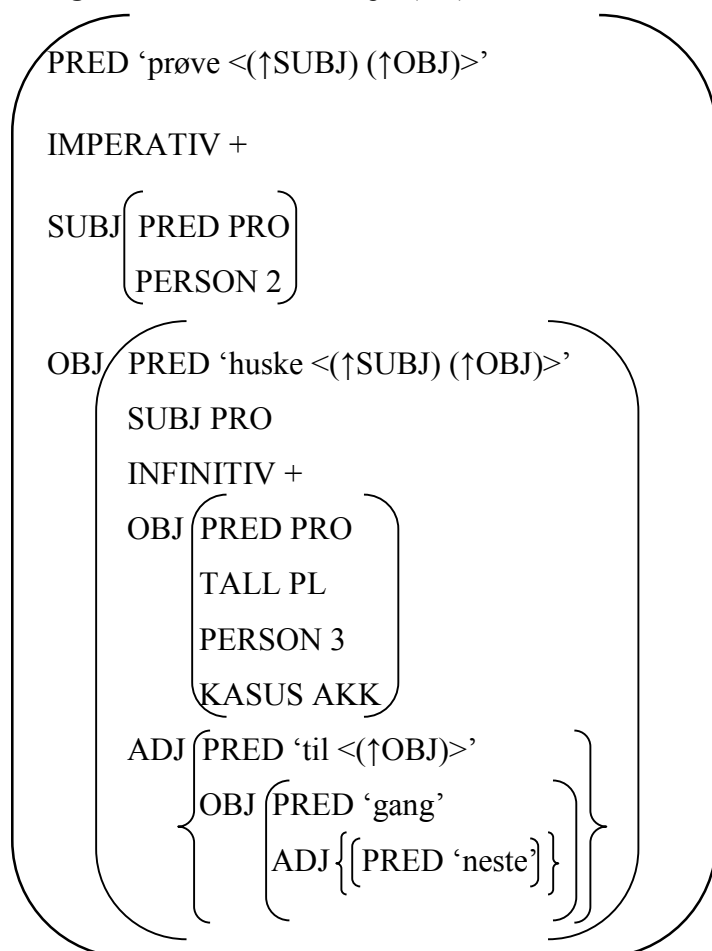
Hvis vi analyserer dobbel imperativ som et eksempel på verbal trekkongruens må vi være obs på at analysen vil overgenerere. Det vil si at hvis vi åpner for muligheten for verbal trekkongruens (innen LFG) vil vi ha åpnet for at det alltid kan være kongruens av alle verbale trekk.

6.4 F- struktur for standardkonstruksjonen

For å etablere om det er noen forskjell mellom dobbel imperativ og standardkonstruksjonen uten kongruens er det best å først se hvordan en f- struktur av standardkonstruksjonen kan se ut. Setningstypen det er snakk om er altså et verb i imperativ etterfulgt av en infinitivsfrase.

(115) Prøv å huske dem til neste gang

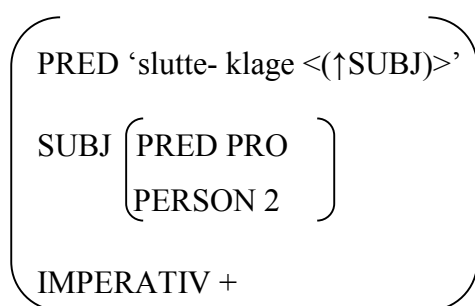
Figur 4. F- struktur for eksempel (115)

6.5 F- struktur for dobbel imperativ

Hvis man ser for seg at dobbel imperativ ikke har noen syntaktiske forskjeller fra den ikke-kongruerende standardkonstruksjonen vil f- strukturen til en kongruerende versjon av eksempel (115), «*Prøv å husk dem til neste gang*» være nesten identisk med figur 4, man ville bare måttet bytte ut [INFINITIV +] i det første objektet med [IMPERATIV +]. Da kommer de to imperativ- verdiene på ulike nivå i f- strukturen, ettersom de er knyttet til ulike verb. Men, som det kom frem i resultatkapittelet, kan det se ut til at det er noen forskjeller i hvordan konstruksjonene oppfører seg, det vil si at dobbel imperativ kan se ut til å ha visse restriksjoner. Vi får heller ingen forklaring på hvorfor det er et verb i imperativ der en ville forventet en infinitiv i denne analysen. Dette er en av grunnene til at jeg vil se på muligheten for at dobbel imperativ kan analyseres som reanalyserte komplekse predikater. Da vil den monoklausale f- strukturen for dobbel imperativ som *slutt å klag* se ut som i Figur 5. Jeg kommer nærmere inn på de ulike argumentene i dette kapittelet, og i diskusjonen i kapittel 7.

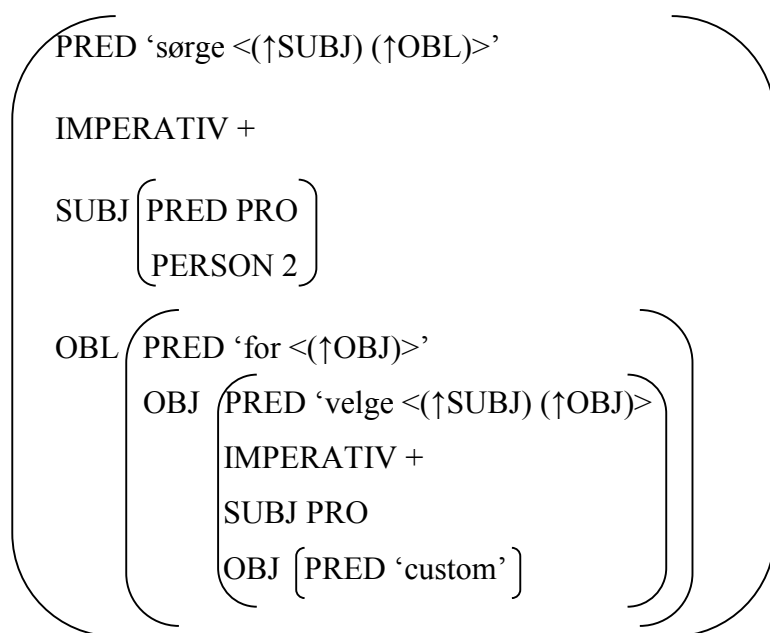
Figur 5. F- struktur for «Slutt å klag» som komplekst predikat (enkleste versjon)

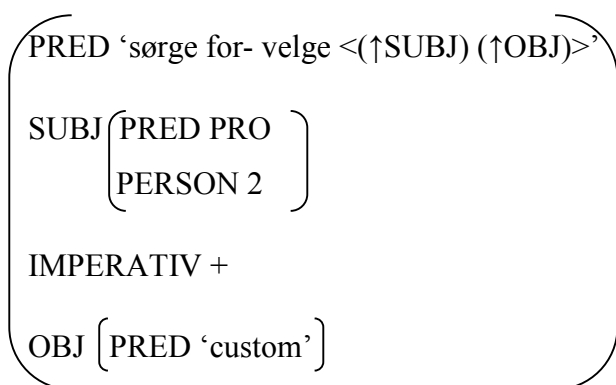
Verbene med preposisjon, *sørg for*, *pass på*, *drit i* og *(ikke) nøl med*, må enten analyseres ved at en sier at preposisjonen er verbselektert (som PP- OBL), som i figur 6 under, eller hvis man regner de sammensatte verbene som reanalyserte komplekse predikater må man tenke seg at preposisjonen forsvinner inn i det komplekse predikatet på f- strukturnivå. Da man må også tenke seg at den ikke har med seg noe signifikant semantisk og/ eller grammatisk innhold (Lødrup 2014: 380- 381). Dette er illustrert i Figur 7. De sammensatte verbene *bli med* og

vær med er av en annen type enn verbene nevnt over, og tar ikke nominalt komplement, men verbalpartikler. De vil allikevel få noe av den samme type f- struktur som Figur 7, det vil si at preposisjonen forsvinner inn i det komplekse predikatet.

Figur 6. F- struktur for «sørg for å velg Custom»

Figur 7. F- struktur for «sørg for å velg Custom» som komplekst predikat

6.6 Hvilke verb opptrer i første posisjon i dobbel imperativ?

Her vil jeg gå gjennom hvilke verb som opptrer i første posisjon i dobbel imperativ, og hvilke syntaktiske og semantiske egenskaper disse har. Jeg skal også sammenligne listen av verb med Wurmbrands (2001) liste av reanalysepredikater.

De verbene jeg har funnet som opptrer i første posisjon i dobbel imperativ i NoWaC er *prøve*, *begynne*, *fortsette*, *huske*, *glemme*, *gidde*, *slutte*, *våge*, *velge* og *lære*. I tillegg kommer uttrykker *la være*, og de sammensatte verbene *bli med*, *vær med*, *sørg for*, *(ikke) nøl med*, *drit i* og *pass på*.

La være et er noe spesielt tilfelle, siden det allerede er snakk om en dobbel imperativ foran infinitivsmarkøren, *la vær å*, som da får enda en imperativ etter seg. Man kan kanskje tenke seg at setninger som *la vær å gjør det* er et eksempel på dobbel reanalyse. Det vil si at det kan se ut til at *la være* allerede er et reanalysert komplekst predikat, og at det i dobbel imperativ (eller i dette tilfellet trippel imperativ) har gått gjennom en ny reanalyse. Det kan også tenkes at *la være* er et eksempel på begynnende grammatikalisering (som et negerende uttrykk), blant annet ved at det kan oppføre seg fonologisk som ett ord med tonem 2 i østnorsk, /²lavær/.

Det er viktig å merke seg at dette ikke er en endelig liste, da det alltid vil råde tilfeldigheter når man samler inn data, ikke minst i webkorpus som NoWaC. Det er nok en del verb som kan opptre i dobbel imperativ som ikke er med i denne listen simpelthen fordi de ikke opptrer i akkurat denne konstruksjonen i korpuset. Dette gjelder for eksempler synonymer til verbene på listen over. Verb som *stoppe*, *starte* og *forsøke* er gode kandidater for førsteverb i dobbel imperativ, og semantisk sett er de representert av synonymene *slutte*, *begynne* og *prøve*. Jeg har ikke mulighet til å undersøke dette noe videre i denne oppgaven, men eksempler med disse verbene høres akseptable ut ifølge min egen intuisjon, og det går an å finne eksempler på internett på noen av dem, slik som *forsøke* i eksempel (116).

(116) Forsøk å skriv inn denne koden og kjør den. (Fra: projects.codeclubworld.org/nb-NO/04_python/03/03.html)

Mulige forklaringer bortsett fra tilfeldighet er for eksempel at det er mulig at disse verbene brukes mindre i imperativ, eller at de ikke er like vanlig å bruke i skrift.

6.6.1 Wurmbrands liste av reanalyserte predikater

Flere av verbene som opptrer i første posisjon i dobbel imperativ stemmer overens med verbene (eller rettere sagt verbbetydningene) på Wurmbrands liste over restrukturerende predikater (2001: 342). *Begynne*, *fortsette* og *slutte* er alle med i det Wurmbrand kaller «core restructuring predicates» (2001: 7), det vil si at det er et av verbene som opptrer i de fleste av språkene som har reanalyse³¹. Aspektuelle verb ses på som en egen undergruppe her, og disse verbene må alle sies å inngå i den. *Glemme*, *prøve* og *våge* er alle på med på listen (det vil si at de også forekommer som reanalyseverb flere av språkene Wurmbrand nevner). Resten av verbene er ikke direkte nevnt i listen, men de passer semantisk sett inn. For eksempel har både *la være* og *drit i* en viss likhet i betydningen til *slutte/stoppe*, og både *sørg for* og *pass på* kan ses på som anbefalinger (*recommend* er et av verbene på listen, men opptrer bare i ett språk).

Velge er i Wurmbrands liste et av verbene som ikke opptrer med reanalyse i noen av språkene hun har sett på. Denne listen kan uansett ikke ses på som noen endelig fasit, og selv om det altså ser ut til å være en del verb/ verbgrupper som går igjen i språk med reanalyse er det stor individuell forskjell.

6.6.2 Verbene i andre reanalysefenomen

Hvis det er snakk om reanalyserte komplekse predikater vil vi kunne forvente at verbene også kan brukes i andre reanalysefenomen i norsk, som lange passiver (Lødrup, 2014a). Nesten alle verbene med dobbel imperativ er med på listen av verb som forekommer med lang passiv i Lødrup (2014a: 369) De som stemmer overens er *begynne*, *fortsette*, *lære*, *prøve*, *slutte*, *velge*,

---

³¹ Av de som er med i Wurmbrands (2001) undersøkelse.

gidde, glemme, huske, og våge. Lang passiv ses gjerne på som et av de sentrale reanalysefenomenene.

Since in LOM constructions, the voice properties of the matrix predicate determine the Case and argument structure properties of the embedded object, LOM is a showcase of complex predicate formation—the matrix and embedded verbs function as a unit (a complex predicate) regarding voice and argument structure properties (such as subjecthood, Case etc.)³² (Wurmbrand, 2015: 2)

Ved lange passiver i norsk er det snakk om verbal trekkongruens, som tilsynelatende er et eget reanalysefenomen. Det finnes også lange passiver uten trekkongruens (jfr. State of the Art s. 26), men det kan se ut til at disse er noe mindre akseptable enn de med kongruens. Dobbel imperativ er som sagt også et eksempel på verbal trekkongruens, og det finnes eksempler på det samme i perfektum partisipp, presens og preteritum.

Lange passiver (eksempler på alle førsteverb bortsett fra *lære, la være, bli med, vær med, sørg for* og *drit i*):

Eksempler fra Lødrup (2014a):

(117) ... at vaskemaskinen må huskes å slås på (s.368)

(118) Det må våges å tenkes annerledes³³ (s. 369)

Eksempler fra NoWaC:

(119) ... byggingen av muren fortsetter og det fortsettes å trekkes ressurser ut av de palestinske områdene.

(120) De forskjellige landene skulle ikke prøves å smeltes sammen.

(121) De selvmarkedsførende ledere som det finnes haugvis av i kommunen må sluttet å velges som ledere.

---

³² LOM står for «long object movement».

³³ Setninger med formelt subjekt er mer kompliserte, se Lødrup 2014: 369

Eksempler fra websøk:

- (122) Her skal jul begynnes å planlegges tidlig.
- (123) ... at bloggene våre verken skal glemmes å skrives eller leses
- (124) Ikke mye som giddes å gjøres der i gården nei.
- (125) ... dersom denne delen velges å beholdes.
- (126) Er vel heller kjøttdeigen som bør passes på å stekes skikkelig.
- (127) Der må ikke nøles med å innberette

Kongruens i perfektum partisipp og de aktive formene presens og preteritum er ikke undersøkt i norsk, og det er ikke mulig for meg å gå nøye inn på dette innen rammen av denne oppgaven, men jeg har sett at det finnes eksempler på disse. Wiklund (2007) har sett på alle formene for verbaltrekongruens i svensk, og de ser ut til å være generelt sett mer akseptable der enn i norsk. For en oversikt over partisippkongruens i norsk og de andre nordiske språkene, se Larsson (2014). I NoWaC fant jeg eksempler på både partisippkongruens og kongruens i aktive former på en del av verbene som opptre i dobbel imperativ³⁴, men det ser øyensynlig ut til at kongruens i de andre formene enn imperativ er mindre utbredt, og personlig syns jeg at de fleste av disse er uakseptable, mens jeg aksepterer nesten alt av kongruens i imperativ. I presens fant jeg eksempler på kongruens med verbene *begynne*, *fortsette*, *gidde*, *prøve*, *slutte* og *velge*, i preteritum med verbene *begynne*, *fortsette*, *prøve*, *velge* og *våge*, og med partisipp *begynne*, *gidde*, *prøve*, *velge*. Hvorvidt de andre verbene med dobbel imperativ også kan opptre i disse formene er fullt mulig, men det kan være at akkurat slik som noen verb ser ut å foretrekkes i dobbel imperativ, så er det andre verb som foretrekkes i de aktive formene og i partisipp.³⁵

---

³⁴ Disse eksemplene kan selvfølgelig være feilskrevet, men det er såpass mange treff i alle de ulike formene at en må vurdere om det er uttrykk for et syntaktisk fenomen.

³⁵ Det kan også skyldes tilfeldigheter, stil, eller at de andre formene (tilsynelatende) er sjeldnere enn dobbel imperativ.

Presens (Eksempler fra NoWaC):

- (128) Så vi begynner å går nå og da skumper hun inn i meg.
- (129) Vi fortsetter å evaluerer flere alternativer for å bedre likviditeten og redusere gjelden, heter det i kvartalsrapporten.
- (130) Samt at ingen gidder å bestiller
- (131) ... men han prøver å holder hodet til morderen igjen før han brekker nakken.
- (132) Man slutter å betrakter de på den andre siden som mennesker
- (133) Det er herlig å se hvordan Magnus velger å beholder brikker på brettet og spille på vinst.

Preteritum (Eksempler fra NoWaC):

- (134) Det var eneste grunn til at jeg begynte å engasjerte meg i disse sakene
- (135) Men hjemmelaget fortsatte å førte an på scoringene.
- (136) London prøvde å organiserte en boikott av iransk olje og satte i gang en hetskampanje mot Mossadeq.
- (137) ... årsmøtet i Oslo Venstre valgte å prioriterte en uttalelse om aktiv støtte til demokratiforkjempere i Hviterussland.
- (138) ... en tanke ingen i byen engang våget å tenkte

Perfektum partisipp (Eksempler fra NoWaC)

- (139) ... ser mer positivt på trening etter å ha begynt å fulgt deg på bloggen din!
- (140) ... ikke så mange som har giddet å registrert seg her enda
- (141) De kunne heller prøvd å beholdt trusene på.
- (142) ... så har stadig flere kommuner valgt å strammet inn på regelverket

6.6.3 Verb som opptrer i standardkonstruksjonen, men ikke med kongruens

Verbene som i mitt datamateriale opptrer i standardkonstruksjonen, men ikke i dobbel imperativ er *anbefale, beregne, droppe, foreslå, forlange, forby, forsøke, kreve, nyte, nekte, nøle, ofre, oppleve, overveie, planlegge, prioritere, returnere, risikere, starte, stoppe, tillate, tilby, tåle, unngå, unnlate, unnvike, vedta, ønske*.

Som nevnt tidligere kan det være helt tilfeldig at disse verbene ikke også opptrer med kongruens. Noen av dem vil nok være fullt mulig, og akseptable, slik som *forsøke, starte* og *stoppe*. Det er imidlertid slik at ikke alle verb vil være like akseptable til å bruke i imperativ i det hele tatt (noen verb vil kanskje være helt uakseptable utenom svært spesifikke kontekster eller generelle uttrykk). Flere av verbene i listen over er ord som muligens er mindre brukt i imperativ, som *tillate, tåle, unnlate, vedta*, fordi de kan oppfattes som unaturlige i en imperativ kontekst.³⁶

Eksempler på setninger med disse verbene i standardkonstruksjonen, fra NoWaC:

- (143) ... ofr å sikre vekst i bestanden³⁷
- (144) Tillat å sende videre
- (145) Sats på de unge talentene nå, og tål å ende midt på tabellen enda et år
- (146) Ikke ønsk å bygge makten til din stat på blod
- (147) Og vedta å oppruste bibliotek og informasjonssentre
- (148) Unnvik å ødelegge skumdekket med vannpåføring
- (149) Unnlåt å bygge nye flåter i Trieste

---

³⁶ Alle eksemplene under er mindre akseptable for meg.

³⁷ Dette eksempelet er lite akseptabelt fordi *ofr* bryter den norske fonotaksen ved å ende på en konsonantsekvens *-fr* (Enger & Kristoffersen, 2000: 77- 78). Jeg ville personlig foretrukket *ofre*, men det blir fremdeles en noe pussig setning.

Disse setningene er altså marginale allerede når de brukes i standardkonstruksjonen. Nå kan det selvfølgelig være helt tilfeldig at de ikke opptrer med kongruens akkurat i NoWaC, men det er ikke utenkelig at de er enda mindre akseptable (eller helt uakseptable) med kongruens. Eksempel (144) er allerede lite akseptabel fordi de fleste vil unngå å bruke imperativformen av *ofre*, og vil nok ikke opptre med kongruens siden begge verbene da vil være i en form som fonotaktisk sett lite akseptable, som i eksempel (151). Dette er kanskje en regel vi kan tenke oss gjelder for alle verb av denne typen. Det vil si at det er lite sannsynlig at verb hvis imperativform ender på to konsonanter i samme stavelse vil opptre i dobbel imperativ, spesielt ikke som andreverb. Hvorvidt setninger som (152) og (153) er akseptable vil nok variere fra person til person. For verb som *unngå* i eksempel (152) og for *unnvike* og *unnlate* i eksempel (149) og (150) kan det være at disse verbene oppfattes som forholdvis formelle, og at de dermed ikke brukes i en noenlunde uformell form som dobbel imperativ. (Eksempel 151- 153 er konstruerte for å vise hvordan de eventuelle setningene ville sett ut med kongruens).

(150) ? ofr å sikr vekst i bestanden³⁸

(151) ? Unngå å skriv ut bilder

(152) ? Og vedta å opprust bibliotek og informasjonssentre

6.7 Analyse av dobbel imperativ med adverb

En av tingene en må se på for å finne ut av hvor nært knyttet verbene i dobbel imperativ er til hverandre (om det kan være monoklausalitet eller ikke) er hvordan konstruksjonen kan ta setningsadverbial. Setningsadverbial er ikke verbselektert, som gjør at de passer inn i termen adjunkter. De modifierer hele setningen/ predikatet, og utgjør vanligvis ikke en egen del av betydningen i en setning, slik at de ikke kan fokuseres (Faarlund et.al. 1997: 808).

Setningsadverbial står til vanlig etter det finitte verbet i en helsetning, så det er her vi kan forvente å finne flest av dem i en imperativsetning. Adverbialene kan også stå foran det infinitte verbet i en infinitivsfrase. I en setning med en imperativ og en infinitiv kan et

---

³⁸ Denne setningen er uakseptabel for meg, og jeg ville alltid unngått å bruke imperativsformen av disse verbene (i alle fall som andreverb).

setningsadverbial stå foran infinitiven, og modifierer da bare dette. Det negative setningsadverbial *ikke* foretrekkes foran første verbet (Garbacz og Johannessen, 2014). Som det kom frem i resultatkapittelet var det flest adverbial etter den første imperativen, og siden disse ikke er verbselektert vil det stå på det samme nivået i f- strukturen uavhengig av om vi analyserer setningen som et komplekst predikat eller ikke, som en kan se i Figur 8 og 9, som begge er mulige f- strukturer for eksempel (154a). I denne setningen har *bare* betydningen «gjør kun dette», og modifierer hele setningen. Adverbet kan flyttes foran første verbet uten noen spesielle forandringer i betydningen, som i det konstruerte eksempelet i (154b). Det er for øvrig også en mulighet for at *bare* i (153a) kan tolkes slik at det modifierer det andre verbet *vis*, og ikke hele setningen (slik at den betyr det tilsvarende som *Begynn å bare vis deg*).³⁹

- (153) a. Begynn bare å vis deg (Eksempel fra NoWaC)
b. Bare begynn å vis deg.

De eneste adverbene som står foran første verbet i dobbel imperativ (i NoWaC) er *ikke*, *bare* og *så*. Adverbene kommer på samme nivå i f- strukturen som adverbene etter første verbet, og de modifierer hele predikatet. *Bare* brukes i eksempel (155) som et forsterkende element (Bokmålsordboka). *Så* er et adverb med svært mange betydninger, og i setninger som (156) brukes det som en konjunksjon (eller muligens som interjeksjon).

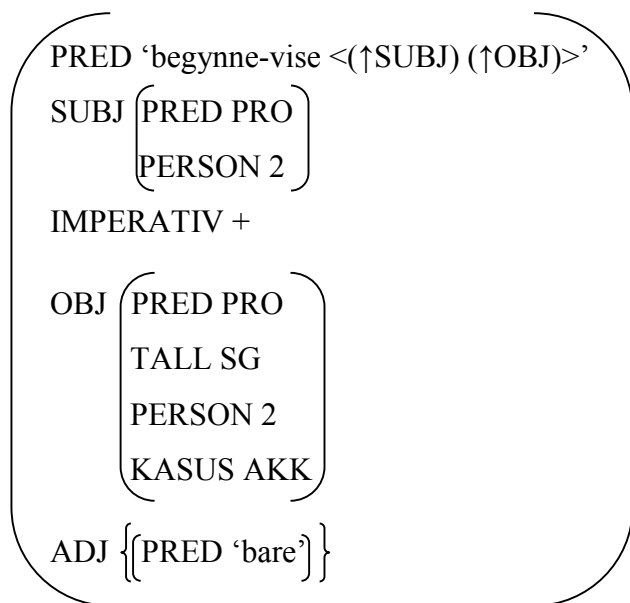
Eksempler på adverb foran første verbet, fra NoWaC:

- (154) ... bare fortsett å oppdater oss
(155) Så fortsett å send inn svar.
(156) Ikke begynn å generaliser dette til å gjelde alle mennesker med mørk hudfarge.

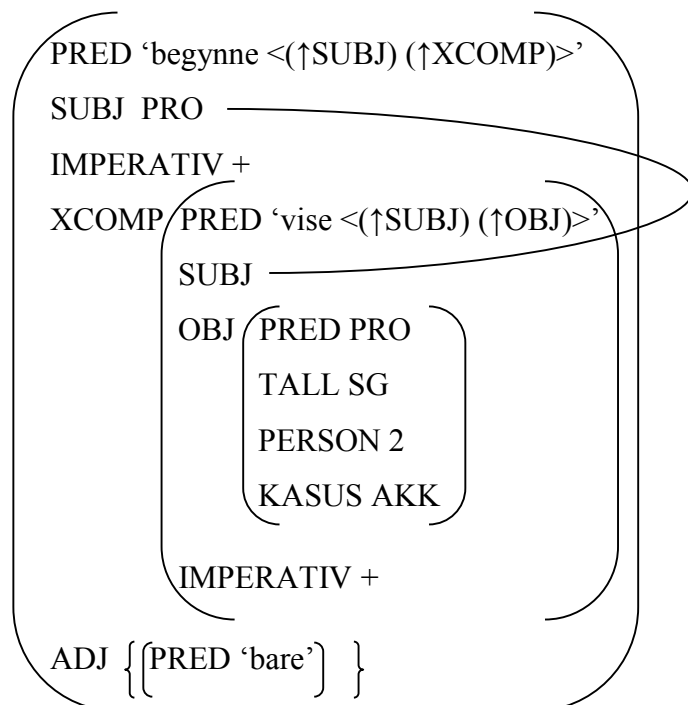
---

³⁹ Denne tolkningen er uakseptabel for meg når det er kongruens, men også lite akseptabel i en tilsvarende standardkonstruksjon uten kongruens.

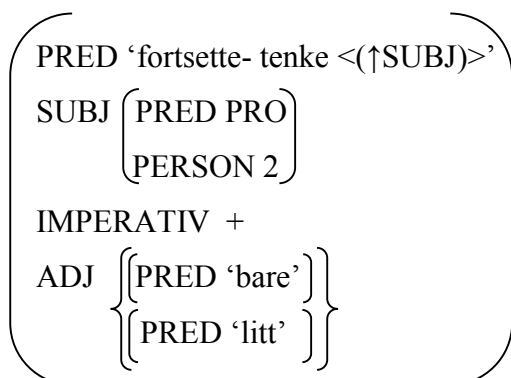
Figur 8. F-struktur for «Begynn bare å vis deg» (som komplekst predikat)

Figur 9. F- struktur for «Begynn bare å vis deg» (alternativ til komplekst predikat)

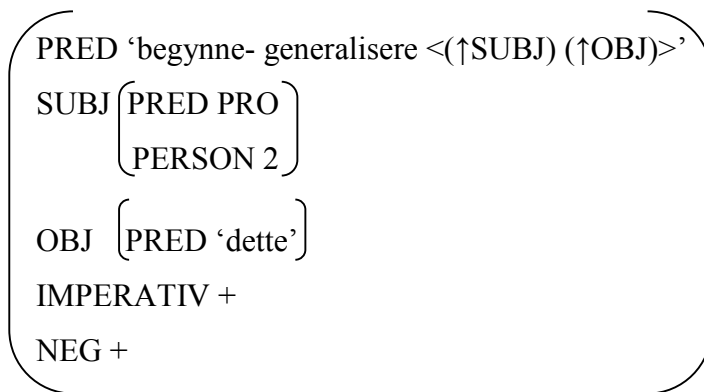

Figur 10. F- struktur for «Bare fortsett å tenk litt»

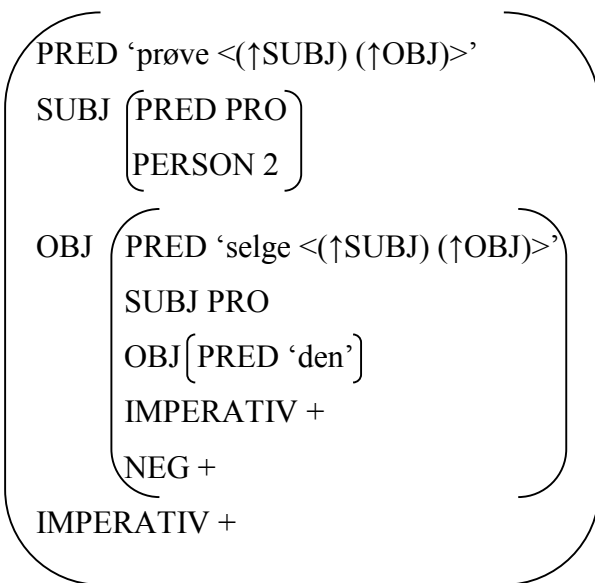
Negasjon foretrekker posisjonen foran det finitte verbet, som i eksempel (157). Garbacz og Johannesen (2014) har forsket på negasjon i imperativ i norsk, og har funnet at det enten kan komme foran det første finitte verbet (Neg- Imp) eller etter det finitte verbet (Imp- Neg), men at det er mye vanligere med negasjonen først. Garbacz og Johannesen (2014) mener denne ordstillingen muligens er mer formell og skriftlig, og derfor ikke opptrer like mye i tale eller hos yngre informanter. I NoWaC var det 57 treff med negasjon foran dobbel imperativ (med infinitivsmarkør), men det ikke var noen tilfeller av negasjon etter det første verbet. Det var imidlertid åtte treff med negasjon etter infinitivsmarkøren/ før det andre verbet, alle i setninger hvor *prøve* var det første verbet. Denne typen negasjon er ikke nevnt i studien over, da det ikke er relevant for imperativ i andre kontekster enn dobbel imperativ. I standardkonstruksjonen er dette snakk om negasjon foran en infinitiv, og i begge konstruksjonene (uavhengig av om det kongruens eller ikke) er det bare det andre verbet som negeres, ikke hele setningen. Bruken av negasjon i dobbel imperativ ser dermed ut til å stemme overens med negasjon i imperativ i norsk som helhet, eller i alle fall funnene til Garbacz & Johannesen (2014).

Figur 11. F- struktur for «Ikke begynn å generaliser dette»

(157) Prøv å ikke selg den (Eksempel fra NoWaC)

Figur 12. F- struktur for «Prøv å ikke selg den»

I eksempel (157) står adverbet *ikke* foran det andre verbet i setningen, og etter infinitivsmarkøren. I motsetning til når et adverb står på andre plass og det i alle fall i noen tilfeller kan la seg gjøre å flytte adverbet foran det første verbet og beholde den samme (eller nesten den samme) betydningen, er dette umulig i denne typen setning. *Ikke prøv å selg den* betyr at en blir oppfordret til å la være å gjøre noe, det er hele setningen som negeres. *Prøv å ikke selg den* betyr at en blir oppfordret til å *prøve* å la være å gjøre noe, og det er bare det andre verbet som negeres. Denne typen setning ser dermed ut til å være et argument mot at

dobbel imperativ er komplekse predikater, men som sagt er det snakk om et kun et par marginale eksempler i dette datamaterialet. Dette gjør at man må stille spørsmål ved hvor mye vekt man skal legge på denne typen argumenter, om det er nok til å overstyre de argumentene for analysen som komplekse predikater. Jeg kommer til å gå nærmere inn på dette i diskusjonen i kapittel 7.

7 Diskusjon

7.1 Er det tilstrekkelig grunnlag for å argumentere for monoklausalitet og reanalyse?

Jeg mener at dobbel imperativ er et eksempel på verbal trekkongruens, som ser ut til å være en måte man danne komplekse predikater på i skandinavisk.

Vi har som sagt eksempler på reanalyse i «alle» verbets former, samt lang passiv i norsk. Det er ulik frekvens på formene, tilsynelatende med en overvekt av dobbel imperativ. Selv om det ikke er forsket nok på de andre formene til å si noe sikkert her, så de eksisterer i alle fall helt sikkert (jfr. Analyse s. 72). Det er altså muligens snakk om en generell regel (eller kanskje en generell regel under utvikling), hvor infinitiver etter en viss type verb kan inngå i et komplekst predikat og få de samme morfologiske trekkene som det første verbet. Infinitiver er i utgangspunktet morfosyntaktisk underspesifisert, (Wiklund, 2007 og Wurmbrand, 2001) slik at kongruensen det her er snakk om er fakultativ. Setningene med og uten kongruens er som sagt mer eller mindre helt synonyme, men det er mulig at den får nytt pragmatisk innhold med kongruens.

I analysekapittelet kom det frem at setningsadverb generelt sett modifierer begge verbene (hele det komplekse predikatet), men at det forekommer setninger hvor kun det andre verbet negeres, og noen setninger som muligens kan tolkes på en slik måte at det aktuelle adverbet bare modifierer andreverket, som i eksempel (154a) i analysekapittelet. I de aktuelle setningene må en imidlertid ta ting som intonasjon i betraktning, og det er altså snakk om setninger som kanskje kan tolkes som tvetydige.⁴⁰ Når det er snakk om eksemplene med negering er det vanskelig å tolke eksemplene på en annen måte enn at det kun er andreverket som modifieres. Det er imidlertid snakk om noen få marginale, og muligens ganske

---

⁴⁰ Personlig vil det kreve spesielle kontekster og intonasjon for at jeg skal kunne tolke setningene på denne måten.

restriktive, eksempler, og spørsmålet er da om disse skal ses på som tilstrekkelige for et motargument mot analysen av dobbel imperativ som komplekse predikater.

Som Hansen og Heltoft (2011) postulerer for dansk, kan det være at dette er et fenomen under utvikling (som sprer seg via imperativ), og hvis så er tilfelle vil det være naturlig med «mellomformer», slik at for eksempel negering av kun det andre verbet fremdeles er mulig etter visse førsteverb som er veldig frekvente. Frekvenseffekter har nemlig vist seg å være bevarende for frekvente former tross i språklig forandring.

Exemplars of morphosyntactic constructions, like morphologically complex words, are resistant to change if they are highly frequent. Just as irregular verbs that are of high frequency resist regularization, so also constuctions with odd or irregular properties resist change in the particular examples that are of high frequency. (Bybee, 2006: 748).

Dette kan være det som skjer ved negasjon på andreverbet, som bare forekommer etter *prøve* som førsteverb. Det vil si at hvis en tenker seg at dobbel imperativ (og muligens verbal trekkongruens i hele det verbale paradigmet) er en språkendring under utvikling, vil de mest frekvente formene, i dette tilfellet setninger med *prøve*, stå imot endringen. Alternativt kan det hende at frekvens spiller en rolle i forholdet mellom den normative standardkonstruksjonen og dobbel imperativ. En kan også spørre seg om det komplekse predikatet virkelig splittes opp av negering. Det vil si, må det være slik at det ikke kan være et komplekst predikat selv om bare ett av verbene negeres? Alle de andre «reglene» for monoklausalitet må jo sies å gjelde uavhengig av denne (marginale) muligheten hvor negeringen kommer på et annet nivå i f- strukturen. Man må jo allikevel kunne komme med en forklaringen av hvorfor det er kongruens, og jeg mener som sagt at alternativ (1) er feil, og at alternativ (3) er utilstrekkelig.

Hvis det skulle vise seg i en annen, grundigere, undersøkelse at det er en generell mulighet for setningsadverb og negering å bare modifisere det andre verbet (som jeg ikke har funnet noe hold for å påstå) er det analysen om monoklausalitet som står i fare. Men hvis man opererer med biklausale komplekse predikater, som Wiklund (2007) og Wurmbrand (2001) vil det muligens allikevel kunne argumenteres for at det virkelig er snakk om komplekse predikater. Dette blir uansett bare en tankeøvelse, ettersom jeg mener at det ikke foreligger nok data til å gi avkall på analysen av dobbel imperativ som monoklausale komplekse predikater.

Faktum er at dobbel imperativ både er synonym med standardkonstruksjonen, og kanskje også lik syntaktisk. Dvs. en kan argumentere for at de ikke er syntaktisk forskjellige, eller at de tilsynelatende forskjellene er tilfeldige (grunnet ting som feilkilder, frekvens osv. i korpuset/ datamaterialet fra korpuset), eller så marginale at de ikke kan sies å spille noen rolle (forskjellene må ses på som unntak). Det er i utgangspunktet ikke noe «i veien» med f-strukturene som analyserer dobbel imperativ på samme måte som standardkonstruksjonen, med unntak av at det dukker opp en imperativ der en ellers ville forventet en infinitiv. Spørsmålet blir da hva dette ekstra/ uventete [+ imperativ] trekket skal ha å si for analysen. Da står vi igjen med to valg, hvor det første er at vi kan si at dette er et underlig muntlig fenomen. Vi har etablert at det ikke er snakk om en type pseudokoordinering, siden dobbel imperativ har valgfri kongruens, og vi må da kanskje innfinne oss med at dette er et fonologisk fenomen, hvor infinitiver etter imperativer tilfeldigvis tar samme fonologiske form som imperativen (og de tilsynelatende morfologiske forskjellene skyldes den fonologiske prosessen).

Det andre valget, som er det jeg mener er det beste, er å se etter om ikke dette «underlige» fenomenet prøver å si oss noe om syntaksen. Det vil si at det ikke bare er fonologiske/ morfologiske prosesser det er snakk om, men at disse gir uttrykk for noe som har skjedd på det syntaktiske nivået. En kan som sagt operere med lik analyse for dobbel imperativ og standardkonstruksjonen, men da forblir kongruensen/ det at det forekommer en ekstra og uventet imperativ uavklart. Hvis vi derimot analyserer dobbel imperativ som monoklausale komplekse predikater får vi ingen slike forklaringsproblem (ingen uavklarte former) med et ekstra [+ imperativ] trekk, fordi de to forekomstene av trekket slås sammen.

Siden dataene i denne undersøkelsen er skriftlig, og begrenset til bokmål, er det svært vanskelig å si noe om hvor utbredt dette fenomenet egentlig er, men det er ikke usannsynlig at det er mye mer utbredt i tale enn i skrift (nesten alle kildene i State of the Art kaller jo dobbel imperativ for et muntlig fenomen). Her må en også tenke seg at det kan være dialektale forskjeller. I dialekter med apokope vil det være vanskelig å snakke om dobbel imperativ fordi apokopen uansett vil gjøre at det ser ut som om det er kongruens (det kan allikevel være komplekse predikater, men da må en se etter dette uavhengig av kongruens).

7.2 Mulig motivasjon for kongruens

A common view that occurs throughout the works on restructuring is that restructuring verbs or restructuring infinitives are in some way or another *deficient*, and hence either lack certain (monoclausal approaches) or require support from the matrix clause which for instance can be achieved by head movement. (Wurmbrand, 2001: 15)

Wiklund (2007) og Wurmbrand (2001) er noen av de som påpeker at infinitiver som er involvert i reanalyse bør ses på som tidsløse, det vil si at de ikke har noe eget tempusinhold. (Se Tabell 8 i Wurmbrand 2001: 15 for referanser til ulike verk som ser på motivasjoner for reanalyse). Det samme må sies å gjelde modus og diatese (passiv). Slik sett kan man si at når en infinitiv inngår i et komplekst predikat «får» den de samme morfosyntaktiske trekkene som det første verbet i predikatet, slik at det ikke lenger er underspesifisert. Wiklund mener at infinitivene som inngår i kopiering (verbaltrekkongruens) er *tenseless*; infinitiver hvis tempusorientering fullstendig overlapper med hovedfrasen. Disse er karakterisert av et «underspesifisert» funksjonelt domene. Alle infinitivene som kan brukes i kopiering er også involvert i reanalyse, og de har blant annet problemer ved bruk av setningsadverbialer (Wiklund, 2007:3).

8 Oppsummering og konklusjon

Formålet med denne oppgaven har vært å undersøke hvordan fenomenet dobbel imperativ brukes i norsk, om det ser ut til å være et utbredt fenomen i skrift i forhold til standardkonstruksjonen, og om det er noen syntaktiske og/ eller semantisk- pragmatiske forskjeller mellom dobbel imperativ og standardkonstruksjonen. Ut ifra det som tidligere er skrevet om fenomenet i norsk, svensk og dansk så det ut til å være tre mulige, og noenlunde sannsynlige, alternative analyser for hva slags språklig konstruksjon/ fenomen dobbel imperativ må sies å være. Det enkleste alternativet var at det ikke kan sies å være noen reel forskjell mellom dobbel imperativ og standardkonstruksjonen, og at kongruens bare skyldes en fonologisk regel. Det andre alternativet var at konstruksjonen er en type pseudokoordinering, mens det tredje er at det er snakk om reanalyserte komplekse predikater. Da konstruksjonen både hadde valgfri verbal trekkongruens og verbene i første posisjon så ut til å stemme overens med typiske reanalyseverb fokuserte jeg på å teste ut om det siste alternativet var det som best kunne forklare dobbel imperativ.

I dette kapittelet vil jeg oppsummere funnene mine. Jeg har hovedsakelig brukt data fra NoWaC- korpuset, og analysen min baserer seg på Leksikalsk funksjonell grammatikk.

8.1 Hvor utbredt er bruken av dobbel imperativ i norsk?

Dette er et veldig vanskelig spørsmål å svare på, og på ingen måte hovedfokuset i oppgaven. Det var imidlertid lett å finne skriftlige belegg på konstruksjonen, til tross for at det gjerne omtales som et muntlig fenomen. Her var det en stor fordel å jobbe med et webkorpus som NoWaC, hvor materialet også kommer fra kilder hvor det er naturlig med en uformell stil og dialogiske sjangre. Jeg fant til sammen 748 relevante treff med dobbel imperativ (inkludert treff med preposisjoner og adverb i mellom verbene). Til sammenligning var det over 15000 treff med standardkonstruksjonen, så det er helt tydelig at dobbel imperativ brukes svært lite i skrift i forhold. Men for en form som i skrift normativt sett ses på som feil ser det ut den ut til å brukes forholdsvis ofte i dialogiske sjangre som f.eks. forumtråder på internett, hvor folk står mer fritt til å bruke muntlige former.

8.2 Hvilke verb kan opptre i første posisjon i dobbel imperativ?

Verbene som opptrer i dobbel imperativ i NoWaC i er *prøve, begynne, fortsette, huske, glemme, gidde, slutte, våge, velge, lære, la være, bli med, sørg for, (ikke) nøl med, drit i*, og *pass på*. Dette er verb som generelt sett er ganske frekvente i imperativ, og som er blant de mest brukte i det jeg kaller standardkonstruksjonen. Semantisk sett er flere av verbene aspektuelle, mens andre er mentale, og igjen andre er anbefalinger eller oppfordringer. De fleste av verbene stemmer overens med de som typisk kan ses på som reanalyseverb, som man kan se for eksempel ved å sammenligne dem med listen til Wurmbrand (2001). De stemmer også godt overens med verbene Lødrup (2014a) har funnet ved lange passiver i norsk. Det er vanskelig å si hvorfor akkurat disse verbene opptrer med dobbel imperativ, i forhold til mange andre (for eksempel synonymer av verbene), og det skyldes nok i hovedsak tilfeldigheter og frekvens.

8.3 Hvilke egenskaper skiller dobbel imperativ fra standardkonstruksjonen?

Hovedforskjellen mellom dobbel imperativ og standardkonstruksjonen er at det andre verbet i dobbel imperativ er nettopp en imperativ, og ikke en infinitiv, som det er i standardkonstruksjonen. *Prøv å synge!* vs. *Prøv å syng!* Setningene ser i utgangspunktet ut til å være synonyme, og det er ingen tvil om at kongruensen er valgfri. Det er vanskelig å argumentere for noe særlig til semantisk forskjell, men det er mulig at dobbel imperativ pragmatisk sett får et sterkere imperativt innhold enn standardkonstruksjonen. Morfosyntaktisk kan man si at den imperative bøyningen til det andre verbet er «falsk» eller «tom», men det kan også være et uttrykk for reelle syntaktiske forskjeller mellom konstruksjonene. En av disse forskjellen er at kongruensen i dobbel imperativ kan være uttrykk for at det er snakk om monoklausale komplekse predikater.

8.3.1 Henger dobbel imperativ sammen med reanalyse?

Verbene som opptrer i dobbel imperativ stemmer som sagt godt overens med de som typisk ses på som reanalyseverb. Dobbelt imperativ ser ut til å være et eksempel på verbal trekkongruens, som muligens må ses på som et reanalysefenomen (Lødrup, 2014a og 2014b). Det er flere argumenter for at trekkongruensen er et uttrykk for at verbene i dobbel imperativ inngår i monoklausale komplekse predikater. Det er ikke mulig for verbene å ha ulike argumenter, det vil si at de alltid har det samme subjektet, objektet, osv., og de har alltid samme tidsreferanse. Preposisjoner kommer bare mellom verbene når de inngår i sammensatte verb, som vil si at de inngår i det komplekse predikater. Adverb må sies å stort sett modifisere begge verbene, men her finnes det unntak. Blant annet er det eksempler hvor bare det andre verbet i setningen negeres, og det er andre setninger med for eksempel adverbet *bare* hvor det muligens kan være tvetydig om begge eller bare ett av verbene negeres.

8.4 Konklusjon

Dobbelt imperativ ser ut til å være et nokså utbredt fenomen i norsk, da det opptrer en god del i skriftlige kilder, til tross for at det primært ses på som en muntlig form. Konstruksjonen må sies å være synonym med den tilsvarende normative standardkonstruksjonen, men muligens med noe annet pragmatisk innhold. Da konstruksjonen har verbal trekkongruens, som ikke er obligatorisk, og i tillegg kan se ut til å være monoklusal (med noen unntak), mener jeg at dobbelt imperativ bør ses på som en form for reanalyse med komplekse predikater.

Litteraturliste

Aarts, J. (2002) Does corpus linguistics exist? Some old and new issues. I Breivik, L. E og Hasselgren, A. (red.) *Language and Computers: From the COLT's mouth... and others*. Amsterdam: Rodopi. S. 1- 17.

Aikhenvald, Alexandra Y. (2006) Serial Verb Constructions in Typological Perspective. I Aikhenvald, A.Y. og Dixon, R.M.W. (red.) *Serial Verb Constructions*. Oxford: Oxford University Press.

Alsina, Alex (1996) *The Role of Argument Structure in Grammar: Evidence from Romance*. Stanford CA: CSLI Publications

Alsina, A., Bresnan, J., Sells, P. (1997) *Complex Predicates*. Stanford, California: CSLI Publications

Baker, P. (2010) Corpus Methods in Linguistics. I Litoselliti, L. (red.) *Research Methods in Linguistics*. London: Bloomsbury. S. 93- 113.

Bokmålsordboka (2015) Tilgjengelig fra: <http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=&bokmaal=+&ordbok=bokmaal> [Lest 25.10.2015]

Butt, M. (1998) Constraining Argument Merger through Aspect. I Hinrichs, E., Kathol, A. og Nakazawa, T. *Syntax and Semantics: Complex Predicates in Nonderivational Syntax, Vol. 30*. New York: Academic Press. S. 73- 113.

Butt, M. (2010) The Light Verb Jungle: Still Hacking Away. *Complex Predicates: Cross-Linguistic Perspectives on Event Structure 01/2010*. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.researchgate.net/publication/265307994_The_Light_Verb_Jungle_Still_Hacking_Away> [Lest 30.08.2015]

Bybee, J. (2006) From Usage to Grammar: The mind's response to repetition. *Language*, bd. 82, nr. 4, s. 711- 743.

- Bybee, J. (2011) Usage- Based Theory and Grammaticalization. I Heiko, Narrog, og Bernd Heine (red.) *The Oxford Handbook of Grammaticalization*, S. 69-78. Oxford: Oxford University Press.
- Chafe, W. (1992) The Importance of Corpus Linguistics to Understanding the Nature of Language. I Svartvik, J. (red.) *Directions in Corpus Linguistics: Proceedings of Nobel Symposium 82*. Berlin: Mouton de Gruyter. S. 79- 97.
- Chomsky, Noam (1965) *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, MA: MIT Press
- Cook, V. J., Newson, M. (2007) *Chomskys Universal Grammar: an Introduction*. Malden, MA: Blackwell Publishing
- Croft, W. (2003) *Typology and Universals*. Cambridge: Cambridge University Press
- Dalrymple (2001) *Syntax and semantics vol. 34: Lexical Functional Grammar*. San Diego, Calif: Academic Press
- Endresen, R.T. (1995) Norwegian og and å- a Cognitive View. *Nordic Journal of Linguistics*, Nr. 18, s. 201- 218.
- Endresen, R. T., Gram Simonsen, H og Sveen, A. (2000) *Innføring i Lingvistikk*. Oslo: Universitetsforlaget
- Enger, H. O., Kristoffersen, K. E. (2000) *Innføring i norsk grammatikk; Morfologi og Syntaks*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag
- Falk, Y. N. *Lexical Functional Grammar: An Introduction to Parallel Constraint- Based Syntax*. Standford, CA: CSLI Publications
- Faarlund, J. A., Lie, S., Vannebo, K. I. (1997) *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget
- Gatto, M. (2014) *Web as Corpus; Theory and Practice*. London: Bloomsbury
- Guevara, Emiliano (2010) NoWaC: a large web-based corpus for Norwegian. *Proceedings of the NAACL HLT 2010 Sixth Web as Corpus Workshop*, s. 1–7.

- Garbacz, P., Johannesen, J.B. (2014) Negation in imperative clauses. *Nordic Atlas of Language Structures (NALS) Journal*. Vol. 1. [Internett] Tilgjengelig fra: <<http://www.tekstlab.uio.no/nals#/chapter/61>> [Lest 06.10.2015]
- Hansen, E., Heltoft, L. (2011) *Grammatik over det Danske Sprog*. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
- Johannessen, Janne Bondi (2003) Innsamling av språklige data: Informanter, introspeksjon og korpus. I Johannessen, Janne Bondi (red.) *På språkjakt. Problemer og utfordringer i språkvitenskapelig datainnsamling*, Oslo: Unipub forlag: 133–171.
- Larsson, I. (2014) Double Supine. *Nordic Atlas of Language Structures (NALS) Journal*, Vol. 1. [Internett] Tilgjengelig fra: <<http://tekstlab.uio.no/nals#/chapter/31>> [Lest 04.11.2015]
- Lie, S. (2011) *Det Digitale Språket*. Oslo: Ling Forlag
- Litoselliti, L. (red.) (2010) *Research Methods in Linguistics*. London: Bloomsbury
- Lødrup, H. (2002) The Syntactic Structures of Norwegian Pseudocoordinations. *Studia Linguistica*, Aug 2002, Vol.56 (2), s.121-143
- Lødrup, H. (2011) Lexical-Functional Grammar: Functional Structure. I Borsley, R. D., og Börjars, K. *Non-Transformational Syntax: Formal and Explicit Models of Grammar*, pp.141-180. Wiley-Blackwell: Chichester
- Lødrup, H. (2014a) Long passives in Norwegian: Evidence for complex predicates. *Nordic Journal of Linguistics*, 19 November 2014, Vol.37 (3), s.367-391
- Lødrup, H. (2014b) How can a verb agree with a verb? Reanalysis and pseudocoordination in Norwegian. I Butt, M., Holloway, T. K. *Proceedings of LFG2014*. Stanford: CSLI Publications. S.367- 386 [Internett] Tilgjengelig fra: <<http://web.stanford.edu/group/cslipublications/cslipublications/LFG/19/papers/lfg14.pdf>> [Lest 08.11.2015]
- Niño, M. (1997) The Multiple Expression of Inflectional Information and Grammatical Architecture. I Francis Corblin, Danièle Godard og Jean- Marie Marandin (eds.), *Empirical Issues in Formal Syntax and Semantics*, 127- 47. Bern: Peter Lang

- Matthews, P. H. (2014a) Reanalysis, i: *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics* (3. ed.) [Internett] Oxford: Oxford University Press Tilgjengelig fra: <<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199675128.001.0001/acref-9780199675128-e-2802>> [Lest 01.09.2015]
- Matthews, P. H. (2014b) Restructuring, i: *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics* (3. ed.) [Internett] Oxford: Oxford University Press Tilgjengelig fra: <<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199675128.001.0001/acref-9780199675128-e-2884#>> [Lest 01.09.2015]
- Teleman, U., Hellberg, S., Andersson, E. (1999) Bind 4: Satser och meningar. *Svenska Akademiens Grammatikk*. Stockholm: Svenska Akademien
- Teubert, W., Krishnamurthy, R. (2004). *Corpus linguistics: critical concepts in linguistics*. London: Routledge
- Van Gelderen, E. 2011, *The Linguistic Cycle; Language Change and the Language Faculty*. New York: Oxford University Press
- Vindenes, U. (2013) *Se å få deg et liv!: En korpusbasert analyse av se-o-V-konstruksjonen i norsk* [masteroppgave]. Universitetet i Oslo
- Wiklund, A. L. (2007) *The Syntax of Tenselessness*
- Wurmbrand, S. (2001) *Infinitives: Restructuring and Clause Structure* Berlin: Mouton de Gruyter
- Wurmbrand, S. (2014) Restructuring across the world. I Veselovská, L. og Janebová, M. (red.) *Complex Visibles Out There. Proceedings of the Olomouc Linguistics Colloquium 2014: Language Use and Linguistic Structure*. Olomouc: Palacký University. S. 275-294
- Wurmbrand, S. (2015) *Complex predicate formation via voice incorporation*. [Internett] Tilgjengelig fra: ling.auf.net/lingbuzz/001968/current.pdf [Lest 26.10.15]

Korpus

Norwegian Web as Corpus:

NoWaC, søkemotor: <http://www.tekstlab.uio.no/glossa2/?corpus=nowac_1_1> [Sist besøkt 13.10.2015]

Om korpuset: <http://www.hf.uio.no/iln/om/organisasjon/tekstlab/prosjekter/nowac/index.html>
[Lest 12.10.2014]

Nordisk Dialektkorpus:

Johannessen, J. B., Priestley, J., Hagen, K., Åfarli, T. A., Vangsnes, Ø. A. (2009) The Nordic Dialect Corpus - an Advanced Research Tool. In Jokinen, Kristiina and Eckhard Bick (eds.): *Proceedings of the 17th Nordic Conference of Computational Linguistics NODALIDA 2009*. NEALT Proceedings Series Volume 4.

Om korpuset: <<http://www.tekstlab.uio.no/nota/scandiasyn/index.html>> [Lest 08.01.2015]

Søkemotor: <<http://tekstlab.uio.no/glossa/html/?corpus=scandiasyn>> [Sist besøkt 15.10.2015]

Kilder for websøk- eksempler [Lest 04.11.2015]

(123) <<http://forum.babyverden.no> › ... › 2014 › September 2014>

(124) <<https://modahle.wordpress.com/2007/04/06/det-er-paske/>>

(125) <<http://forum.kvinneguiden.no> › ... › Samfunn og verden › Generell debatt>

(126) <https://www.regjeringen.no/.../281246-200602472_osloogakershus.pdf>

(127) <<http://forum.babyverden.no> › ... › Termin- og barselklubber › 2013 › Juli 2013>

(128) <www.compendia24.no/compendia24/personal.nsf/lawcontent?...page...>

Vedlegg

Vedlegg 1. Alle søkestrenger fra NoWaC:

[imperativ+ infinitivsmarkør+ imperativ]

[imperativ+ konjunksjon+ infinitiv]

[imperativ+ infinitivsmarkør+ infinitiv]

[imperativ+ konjunksjon+ infinitiv]

[la vær+ infinitivsmarkør+ imperativ]

[la vær+ infinitivsmarkør]

[la vær+ konjunksjon+ imperativ]

[imperativ+ min 1 max2+ infinitivsmarkør+ imperativ]

[imperativ+ infinitivsmarkør+ min 1 max 2+ imperativ]

[imperativ+ preposisjon+ infinitivsmarkør+ imperativ]

[imperativ+ preposisjon+ konjunksjon+ imperativ].

[adverb+ imperativ+ infinitivsmarkør+ imperativ]

[adverb+ imperativ+ konjunksjon+ imperativ]

[adverb+ imperativ+ infinitivsmarkør+ infinitiv]

[adverb+ imperativ+ konjunksjon+ infinitiv]

[imperativ+ infinitivsmarkør+ min 1 max 2+ imperativ]

[imperativ+ infinitivsmarkør+ adverb+ imperativ]

[imperativ+ infinitivsmarkør+ min1 max 2+ infinitiv]

[imperativ+ infinitivsmarkør+ adverb+ infinitiv]

[infinitiv+ min1 max2+ infinitivsmarkør+ infinitiv]

[imperativ+ adverb+ infinitivsmarkør+ imperativ]

[imperativ+ adverb+ konjunksjon+ imperativ]

[la vær+ adverb+ infinitivsmarkør+ imperativ]

[la vær+ adverb+ infinitivsmarkør]

[la vær+ adverb+ konjunksjon+ imperativ]

[adverb+ la vær+ infinitivsmarkør+ imperativ]

[adverb+ la vær+ infinitivsmarkør]

[adverb+ la vær+ konjunksjon+ imperativ]

[la vær+ infinitivsmarkør+ adverb+ imperativ]

[la vær+ infinitivsmarkør+ adverb]

[la vær+ konjunksjon+ adverb+ imperativ]